

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Triin Vallsalu

**MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ERINEVUSED
EESTIS MoNo RAKENDAJATE
ARVAMUSTES ERINEVATE
AASTATE LÕIKES**

Lõputöö

Juhendaja: Piret Eit, MA

Noorsootöö lektor

Kaitsmisele lubatud:

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEEMA TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Töös kasutatavad põhimõisted	6
1.2 Mobiilse noorsootöö taust	8
1.3 Rahvusvaheline mobiilne noorsootöö – ISMO	9
1.4 Mobiilse noorsootöö konseptsioon	10
1.5 Mobiilne noorsootöö Eestis	14
1.6 MoNo rakendajad ja rakendamine	18
1.7 Piirkondlikud erinevused	19
2. UURIMUSE EESMÄRK JA METOODIKA	22
2.1 Uurimuse eesmärk, uurimisobjekti kirjeldus ja valim	22
2.2 Uurimismeetodi valik ja põhjendus	23
3. UURIMUSE TULEMUSED	25
3.1 MoNo rakendajate tausta andmed	25
3.1.1 MoNo rakendajate hariduslik taust	25
3.1.2 MoNo rakendajate noorsootöö alane kogemus	27
3.2 Erinevate aastate eripärad mobiilses noorsootöös	28
3.2.1 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2010/2011 a.	29
3.2.2 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2011/2012 a.	32
3.2.3 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2012/2013 a.	36
3.2.4 Kokkuvõte	39
3.3 Kasutatavate meetodite eelistus	41
3.3.1 Eelistused läbi aastate	41
3.4 Järeldused	45
KOKKUVÕTE	48

KASUTATUD KIRJANDUS	51
LISAD.....	54
Lisa 1. Küsimustiku ankeet 2010-2011	55
Lisa 2. Küsimustiku ankeet 2011-2013.....	56
Lisa 3. 2010/2011 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst	58
Lisa 4. 2011/2012 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst	61
Lisa 5. 2012/2013 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst	62
SUMMARY	64

SISSEJUHATUS

Oma lõputöö teemaks valisin „Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes“, kuna antud teema on Eesti noorsootöös aina enam kõlapinda leidnud innovaatiline meetod noortega tegelemiseks.

Teema uurimine on oluline seetõttu, et mobiilne noorsootöö ehk MoNo on Eestis suhteliselt uus nähtus ja sellest puudub ühtne arusaam otsustajate ning noorsootöötajate hulgas. Esimene tänavalastele suunatud reidid toimusid Tartus 2000-datel aastatel MTÜ Öökull eestvedamisel kuid 2010 aastal toimusid mitmed erinevad koolitused (Fookus: ... 2010) ja alguse sai 3 aastane mobiilsete noorsootöötajate ehk MoNo-rakendajate koolitusprojekt.

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (edaspidi Eesti ANK) alustas ESF projektiga „Noorte konkurentsivõime suurendamiseks ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks ühiskonnale pakutava noorsootöö teenuse osutamine läbi noortekeskuste“ (Euroopa Sotsiaalfond 2013), kus viidi läbi koolitused, mille eesmärgiks oli kolme aasta jooksul (2010/2011 – 2012/2013 õppeaastal) koolitada vähemalt 90 noorsootöötajat, koostada mobiilse noorsootöö käsiraamat ning luua mentorlussüsteem neile, kes hakkavad õpitut oma piirkonnas rakendama. Eesti ANK võttis mobiilse noorsootöötaja kohta kasutusele terminid MoNo rakendaja ja MoNo töötaja. (Mobiilne noorsootöö 2013)

Juba projekt algusest peale, alates esimestest koolitust olid noorsootöötajad kahtleval seisukohal meetodi toimimise suhtes. Kas mujalt meile tulnud mudel ikka töötab? Kas seda saab ja on mõtet rakendada Eesti eriilmelises elukeskkonnas? Need ja paljud teised küsimused pani Eesti ANK esindajad ning MoNo rakendajad otsima Eestile sobilikku mudelit.

Käesoleva uurimustöö näol on tegemist ühe püüdlusega kaardistada uut olukorda ning aidata kaasa mobiilse noorsootöö kujunemisele ja avatud noorsootöö meetodi arengule, ning on jätkuks minu seminaritööle „Mobiilse noorsootöö erinevuses Eestis suure, keskmise ja väikese piirkonna näitel MoNo rakendajate arvamustes“, kus ma uurisin 2011/2012 aastal koolitusel osalenud MoNo rakendajate arvamusi.

Käesoleva töös olen sõnastanud uurimisprobleemid.

1. Millised on mobiilse noorsootöö praktikate erinevused eri suurusega piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes?
2. Millised mobiilse noorsootöö meetodid on nende poolt enim kasutatavad?

Enne töö kirjutamise juurde asumist eeldan hüpoteesidena, et:

1. Mobiilse noorsootöö praktikad ja kasutatavad meetodid, erinevad aastate lõikes ja piirkonna suuruse poolest.
2. Mobiilse noorsootöö meetoditest on enim kasutusel tänavatöö.

Töö esimeses osas annan ülevaate sellest, mida hõlmab mobiilne noorsootöö ning mis on selle sisu ja eesmärk ning kuidas toimub MoNo rakendamine

Töö teises, empiirilises osas, analüüsin mobiilse noorsootöö 2010-2013 aastal koolitusel osalenud rakendajate poolt vastatud ankeetküsitluse tulemusi.

Uurin, millised on erinevused Eestis erinevate aastate lõikes MoNo koolituse läbinud rakendajate arvamustes mobiilses noorsootöös.

1. TEEMA TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Käesolevas peatükis kirjutan uurimust toetavatest lähtealustest, millest moodustub töö teoreetiline raamistik: teen kokkuvõtte mobiilse noorsootöö olemusest ja annan ajaloolise lühiülevaate – erinoorsootöö alustamine Eestis, tänavanoored, riskioludes olevad noored ja mobiilne noorsootöö, tutvustan kasutatud mõisteid ja lühendeid ning kirjutan lühidalt MoNo rakendamisest Eesti ANK projekti raames.

Töö kirjutamisel tutvusin järgmiste autorite teoreetiliste materjalidega – Korp, Specht, Elliston ning MoNo abiraamatu ja koolituse materjalidega. Kasutatud on Spechti teooriaid, mis on integreeritud Eestis varem tehtud tänavanoorsootööga, millest on kirjutanud Ristikivi, Paddar ja Brikkel ning Johanson, kes on olnud mobiilse noorsootöö eestvedajad Eestis (Mobiilse noorsootöö abiraamat, 2012). Samuti tutvusin antud teemaga lähedaselt seotud tänavalaste uuringutega, milleks on Ü. Enn (2000), E. Kraanveld (2004) tehtud MA tööd ja M. Hindriks (2012) lõputöö ning A. Johanson (2011) mobiilse noorsootöö teemalise magistr tööga.

1.1 Töös kasutatavad põhimõisted

Noorsootöö – noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolitus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö strateegia 2006-2013).

Noorsootöötaja – täidavad erinevaid rolle sõltuvalt noorsootöö teostamise kohast, situatsioonist, sihtgrupist ning eesmärgist. Need rollid sisaldavad otsest tööd individuaalselt noorega ja noortegruppidega, programmide ja projektide planeerimist ja hindamist, kaastöötajate juhtimist, hoonete, seadmete hooldamist, koostööd teiste valdkondade spetsialistide, vanemate ja

huvigruppidega. Noorsootöötaja roll ja töömeetodid sõltuvad olulisel määral noorsootöö teostamise kohast. Huvialakoolides tegutsevad erinevate erialade spetsialistid, kes on täiendavalt omandanud noorsootöölased teadmised. Noortekeskuses tegutsevad noorsootöötajad omavad sh mitmeid teadmisi töötajate juhtimisel, rahaliste vahendite ja hoonete haldamisel. Üldhariduskoolides töötavad noorsootöötajad – huvialajuhid – on keskendunud kas noorsootöö korraldamisele või praktilisele teostamisele sõltuvalt kooli arengukava vajadustest ja tingimustest. (Noorsootöö kutseala kirjeldus 2002)

Tänavanoorsootöö - on ühine nimetus noortega tööle avalikes kohtades. Tänavanoorsootöö jaguneb omaduste poolest kolme tüüpi – mobiilne, abipakkuv (kättulatatav) ja kontakt- ehk otsiv noorsootöö. (Ristikivi 2009, lk 15 ja 17)

Mobiilne noorsootöö – on noorte eluledele keskenduv avatud noorsootööd ja sotsiaaltööd sisaldav (MoNo) sotsiaalpedagoogiline noorte nõustamisele orienteeritu kontseptsioon, mis jaguneb neljaks meetodiks – tänavatöö, töö gruppidega, töö indiviididega ja kogukonnatöö (Korp, Specht 2009, lk 29). Seda teostatakse rühma- ja üksikjuhtumitele tugineva sotsiaalpedagoogiga ja sotsiaaltöö raames. (Korp, Specht, lk 27)

Mobiilne noorsootöötaja - vastava väljaõppe saanud noorsootöötaja, kelle peamine töökeskkond on tänaval ja avalikus ruumis noorte kogunemiskohtades, eesmärgiga pakkuda noortele võimalust minna tegutsema noortekeskustesse või anda infot noorsootöö teiste võimaluste kohta piirkonnas. (MoNo abiraamat, lk 46)

Erinoorsootöö – riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu (Haridus- ja Teadusministeerium).

Mono rakendajad = mobiilne noorsootöötaja Eesti ANK projekti mõistes

Kasutatud lühendid:

MoNo – mobiilne noorsootöö (MoNo abiraamat, lk 49)

ISMO - Rahvusvaheline Mobiilse Noorsootöö Võrgustik (i.k *International Society for Mobile Youth Work*) (MoNo abiraamat, lk 49)

Eesti ANK – Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (MoNo abiraamat, lk 49)

1.2 Mobiilse noorsootöö taust

Mobiilse noorsootöö kontseptsioon on sotsiaalpedagoogiline lähenemine, mille juured on Ameerikas ja Hollandis ning mis on välja töötatud Tübingeni Ülikoolis Saksamaal 1970ndate aastate alguses.

Mobiilne noorsootöö on professionaalne rahutöö, arvestades, et rahu saavutamine ei ole mingi kindel olukord, vaid pidev protsess sotsiaalse lõimimise saavutamiseks ning vägivalla vähendamiseks nii perekonnas, tänaval, kampades ja terves kogukonnas. Samal ajal tuleb rahu saavutamist vaadelda kui protsessi, mis suurendab õiglust ja solidaarsust ning vähendab ebasoodsas olukorras olevate inimeste vaesust. See on mobiilse noorsootöö peamiseks ülesandeks terves maailmas. Mobiilne noorsootöö tunnustab inimest ja peab temast lugu.

Mobiilne noorsootöö sai alguse vastureaktsioonina noorsookuritegevusele ning suurenenud noorte grupikogunemistele, kuna klassikaline noorsootöö noortekeskuste näol ei suutnud nendega seotud noorteni jõuda ega kontakti saavutada (Mobiilne Noorsootöö, Eesti ANK).

Profesionaalse mobiilse noorsootöö praktiline algus Saksamaal 60datel aastatel tehti diakoonias ja see ulatub tagasi Chicago koolkonda USA-s 20datel aastatel (*area approach*). Toimusid diskussioonid ameerika autorite ja projektidega valdkonnast Töö kuritegelike noorte tänavagruppide ja gängidega (street work, street corner work, street gang work, street club work) ning kogukonnaga seotud tööde ja traditsioonidega, mille kasutusele võtmisel on toetunud Hollandi kogemusele (Korp, Specht 2007, lk 28).

Mobiilse noorsootöö kontseptsioon on noorte eludele keskenduv avatud noorsootööd ja sotsiaaltööd sisaldav lähenemine. See sisaldab noorteni jõudmist, aga ka grupinõustamist sotsiaalruumist lähtudes. **Mobiilse noorsootöö eesmärk on parendada noorte elu ja**

soodustada arengut, aidates noortel püstitada eesmärgid ning kasutada nende saavutamiseks noores endas peituvaid ressursse (Mobiilne Noorsootöö, Eesti ANK).

1.3 Rahvusvaheline mobiilne noorsootöö – ISMO

Tübingeni Ülikool professor Walther Specht on pannud aluse sotsiaaltööl põhinevale mobiilsele noorsootööle. 1992. aastal asutas ta temaatilise võrgustiku ISMO (International Society for Mobile Youth work), mis tegutseb tänasel päeval üle Euroopa. Enda poolt kaasaantud eesõnas MoNo abiraamatus kirjutab ta „Euroopa riikides võib praegu leida kahte liiki mobiilset noorsootööd: kogukonnapõhine, mis on tekkinud suurtes elamupiirkondades või äärelinnades ning rohkem on nähtaval sihtrühm, mis on seotud mõne suures linnas asuva tegevuskeskusega. Mobiilne noorsootöö on alguse saanud kogukonnapõhisena ning pärineb Ameerikast. Mobiilne noorsootöö üle maailma keskendub ebasoodsates tingimustes olevate laste ja noorte elutingimuste parandamisele.“ (MoNo abiraamat 2012)

„Rahvusvaheline Mobiilse Noorsootöö Ühing“ (ISMO) loodi 24. septembril 1992 Stuttgartis. Loodud ühingu keskseks ülesandeks sai mobiilse noorsootöö edendamine ja diskussioonide pidamine mobiilse noorsootöö sotsiaalpedagoogiliste tegutsemiskonseptsiooni teemadel Saksamaal, Eurooas, aga ka üle terve maailma ning tutvustada selle rakendamist. See eesmärk on tänaseni nende tegevuse keskpunktis. Ohustatud laste ja noorte (tänavalapsed, tänavanoored) eluolukord Saksamaal, Euroopas, eriti Ida-Euroopas, aga ka kõikidel teistel kontinentidel vajavad ikka veel subjektile orienteeritud, see tähendab erapooletuid ja vabatahtlikkusel põhinevaid noorsooabi konseptsioone, mis lähtuvad antud noore inimese sotsiaalsest olukorrast ja mis ka eraldi end õigustavad. Iga riik, iga koht on erinevat nägu ja vajab erilaadilist lähenemist, kuid otsustav ja erialaselt läbimeõeldud lähenemine aitab kaasa, et anda panus riskigrupi laste ja noorte elutingimuste parandamiseks.

ISMO järgib eranditult ja vahetult üldkasu silmas pidavaid eesmärgid.

2006.a. oli ISMO tegevuse keskpunktis 25 üksikseminari planeerimine, läbiviimine ja hindamine üheksast ISMO Aktsioon Inimene projektist Kesk-, Kagu- ja Ida-Euroopas. See tähendas praktiliselt, et kokku 53 ISMO eksperti valmistasid end ette reisideks Ida-Euroopasse ja viisid seal läbi vastavalt 25 kolmepäevast kvalifitseerimisseminari mobiilse noorsootöö teemal. Koos välismaistest koostööpartneritest kolleegidega rikastati ja modifitseeriti seminariprogramme

antud riigile iseloomulike eripäradega ja realiseeriti need siis ca 270 osavõtjale üheksas erinevas linnas. Tegemist oli 3 vene linnaga: Moskva, Smolensk ja Sankt Peterburg, Eestis Tallinn, Tsehhimaal Cesky Tesin, Slovakkias Bratislava, Ungaris Budapest, Bulgaarias Sofia ja Gruusias Tbilisi.

Konseptuaalne üldeesmärk on suunatud elumaailmale orienteeritud projektide ja võrgustike loomisele ohustatud lastele ja noortele. Silmas pidades ÜRO lasteõiguste konventsiooni on vastavate kohalike kogukondade mobiliseerimise mõistes eriti tähtis tsiviilühiskonna jõudude äratamine ja tugevdamine, mis loovad püsiva ning ohustatud lastele ja noortele produktiivse ja solidaarse arengu. Igapäevast elukeskkonda, sotsiaalökoloogilist miljööd, kus ohustatud lapsed ja noored kasvavad, seal olemasolevat sotsiaalset kapitali tuleb noorte inimeste huvides positiivselt mõjutada ja esile kutsuda integratsiooniprotsesse. Seal elavad inimesed peavad ühiskonnast eraldunud lapsele või noorele garanteerima turvalisust, tunnustust, kaitstust, kuuluvustunnet ja väärtushinnangut, aga pakkuma ka orientiire ja seadma kriitilis-solidaarseid piire.

Seejuures pakutakse ja vahendatakse mobiilse noorsootöö konseptsiooni, mis põhineb rahvusvahelise sotsiaaltöö ja sotsiaalpedagoogika teoorial ja praktilal ning praktikale orienteeritud teemadel, kogu Euroopas – kuigi mõnikord teiste mõistete all – sotsiaalsete, ökoloogiliste, kultuuriliste ja õiguslike raamtingimuste taustal vastavalt riigile.

Tänaeni on aset leidnud juba 9 rahvusvahelist kongressi mobiilse noorsootöö teemadel, viimased 5 sellest organiseeris ISMO koos erinevate koostööpartneritega Santiagos Tsiilis 1994, Solothurnis Sveitsis 1995, Peterburis Venemaal 1998, Limurus Keenias 2003 ja Stuttgartis Saksamaal 2008. Kus viimasest võttis osa ka Saksamaa kantsler Angela Merkel. Nende ürituste eesmärk on eriliste sotsiaalsete raskustega laste ja noorte elutingimuste tõhus parandamine. (Korp, Specht 2007, ISMO koduleht 2012)

1.4 Mobiilse noorsootöö konseptsioon

Mobiilse noorsootöö kontseptsioon on noorte eludele keskenduv avatud noorsootööd ja sotsiaaltööd sisaldav lähenemine. See sisaldab noorteni jõudmist, aga ka grupinõustamist sotsiaalruumist lähtudes. Mobiilse noorsootöö eesmärk on parendada noorte elu ja soodustada arengut, aidates noortel püstitada eesmärgid ning kasutada nende saavutamiseks noores endas peituvaid ressursse (Mobiilne noorsootöö, Eesti ANK).

Mobiilne noorsootöö on ülesotsiv ja sotsiaalruumile orienteeritud noorte nõustamise konseptsioon. Seda teostatakse rühma- ja üksikjuhtumitele tugineva sotsiaalpedagoogika ja sotsiaaltöö raames. Mobiilne noorsootöö on seotud linnaosa või vastava sotsiaalruumiga ja selle eesmärgiks on takistada või tagurpidiseks muuta noorte ühiskonnast eraldumise protsesse (Specht 2007, lk 27).

Nii Eesti Avatud Noortekeskuste ühendus kui Walther Specht on sarnasel arvamusel, et mobiilne noorsootöö on sotsiaalruumile orienteeritud, lähtub antud olukorrast kus noored on. Töös kasutatakse sotsiaalpedagoogika ja sotsiaaltööle omaseid töövõtteid ja eesmärgiks on noorte eluolu parendamine.

Sotsiaalruumi on Masso oma artiklis „Eesti siirdekultuur läbi identiteetide prisma“ jaganud kolmeks – füüsiline, kognitiivne ja kindluse-ebakindluse ruum (Georges Benko ja Ulf Strohmayer'i järgi). Kus füüsiline ruum hõlmab liikumisvabadust ja reaalsel keskkonda meie ümber, kognitiivne ruum põhineb tunnetusel ja kindluse ebakindluse ruum on kahe eelneva (füüsilise ja kognitiivse) ruumi kombinatsioon.

Sotsiaalset ruumi saab kirjeldada ka elukeskkonna, elanikkonna, sotsiaalasutuste, kogukonna ja kommunikatsiooni kaudu. Sotsiaalruumi analüüs hõlmab endas süstemaatiliselt uute andmete kogumist ja teadmiste uuendamist. Kogutakse arvulisi ja kvalitatiivseid näitajaid, tegeletakse vaatlusega ja uuritakse geograafilisi ning planeeringu põhiseid näitajaid.

Sotsiaalruumi analüüs aitab mõista noorte käitumise põhjuseid, nende vajadusi, valitsevat sotsiaalset ebavõrdsust. See on pidevas muutumises ja alus mobiilse noorsootöö teostamisele ja tegevusplaani koostamisele (Ristikivi 2011).

Sotsiaalse ruumi analüüs toimib alati mingi tegevuse eeltööna – seda kasutatakse mobiilse noorsootöö aluseks ja planeerimiseks. (Mobiilne noorsootöö riskioludes elavate noortega, 2011, lk 22).

Üldises plaanis võib sotsiaalruumi analüüsil olla mitu funktsiooni, näiteks võib see taotleda järgmiseid eesmärke, Keppeler'i, ja Specht'i (2011), järgi:

- Tõenäoliste tugi- või infrastruktuuri võimaluste tuvastamine ja kindlate tegevuste ning projektide jaoks aluspinna loomine, lisaks ka käsitusviiside vajalik kohandamine.

- Sotsiaaluumi ühiskondliku taristu arengu tiheduse ja omaduste märkamine ning kindlate inimrühmade jaoks vajalike konkreetsete tugiteenuste tuvastamine (*status analysis*)

Specht'i (2007, lk 27-28) järgi on võimalik eristada kaht mobiilse noorsootöö vormi: üks, **kogukonnale orienteeritud kontseptsioon**, mis tekkis suurtes elamurajoonides ("magalates") ja teine, pigem **tegutsemispaikade või sihtgruppidega** seotud algatused suurlinnade tegevuskeskustes.

Mobiilse noorsootöö lähtepunktiks oli kogukonnale orienteeritud vorm, mille Specht jagas omakorda neljaks üksteisega seotud valdkonnaks: üksikabi, tänavatöö, rühmatöö ja kogukonnatöö. Mobiilse noorsootöö tunnuseks on see, et kõik neli valdkonda on üksteisega läbi põimunud.

Üksikabi

Üksikjuhtudega töös tuleb noorsootöötajal kõigepealt noorega kontakt saavutada, tema usaldus võita. Raskuste puhul valivad noored täiskasvanuid mitte selle poolest, kes neid kõige paremini aidata oskaks, vaid sõltuvalt võimalustest, mis avanevad ja mis on igapäevaselt kättesaadavad. Seepärast puutuvad mobiilsed noorsootöötajad esmakontakti raames kokku teemade paljususega ja alles teise sammuna selgitatakse välja, kas võetakse kontakti professionaalsete nõustamiskohtadega. See selgitatakse välja üksikjuhtumil edasises nõustamisprotsessis ja vastavalt noorte soovidele. Personaalne nõustamine hõlmab nii kriisisse sekkumist kui ka pikaaegset nõustamist. See tähendab noorte probleemide vaatlemist nende individuaalses situatsioonis tervikuna ja vastavate lahenduste väljatöötamist. Kus ühe üksiku noore jaoks on suure tähtsusega mõjukad teised noored, sõbrad, semud, kildkond, kamp, gäng, integreeritakse need - süsteemselt vaadatuna - abistamisprotsessi sisse. Rühma- ja klubitöö pakub selleks vajalikku raamistikku. See tähendab, et alles siis, kui noored aktsepteerivad mobiilseid noorsootöötajaid rühmapedagoogidena, võimaldab see või vähemalt kergendab ligipääsu üksiku nooreni. Individuaalse ja grupinõustamise pakutav käib eelkõige järgmiste valdkondade kohta: perekond, kool, väljaõpe, kamp, töö ja töötus, legaalne ja illegaalne narkootiliste ainete tarbimine, võlgade reguleerimine, seksuaalsus ja AIDSi oht (*Ibid*, lk 29).

Tänavatöö – otsiv, konsulteeriv noorsootöö

Tänavatöö sotsiaaltöö ja sotsiaalpedagoogika professionaalse tööviisina pärineb USAst. Seal loodi 20ndate aastate lõpus eriti suurlinnades seoses kasvava noorsookuritegevusega vastavad

sotsiaalpedagoogilised programmid. Selle tänaval abistamise meetme tüüpiline sihtgrupp oli „youth gang“, niisiis vaba struktuuriga noorte tänavakamp, kildkond või noortejõuk. Sotsiaaltöö töökoht viidi üle noorte kokkusaamis ja elutsemispaikadesse. Sellel meetodil töötava noorsootöötaja kohta kasutatakse järgmisi mõisteid: street corner worker, street gang worker, area youth worker, outreach youth worker, street club worker ja field worker. II maailmasõjast saadik praktiseeritakse ka peaaegu kõikides Lääne-Euroopa riikides, Aafrikas, Aasias, Ladina-Ameerikas ja Austraalias tänavatöö meetodeid (*Ibid*, lk 30).

Rühmatöö – töö kampadega

Mobiilne noorsootöö pöördub olemasolevate kampade ja mitteformaalsete gruppide poole, kuna sellisel grupeeringul on lastele ja noortele nende suhtumiste ja hoiakute väljakujunemisel, aga ka arengunõudmistega toimetulekul keskne tähendus.

Specht (2007, lk 30) püüab defineerida mõistet kamp kasutatakse tihti inglise keelsete mõistete *peer* või *peer-group* sünonüümina ja see iseloomustab üht mitteformaalse grupi tüüpi, mida saab kirjeldada kui „ülevaatlikku moodustist, kus on esikohal vajadused ja elamused. Kuuluvus on pigem põgus ja see ei ole seotud formaalsete reeglitega. Mitteformaalsetel struktuuridel võivad olla mõnikord hierarhilised jooned, kuid need struktuurid alluvad kampa kuulujate vahetule mõjule.” (Liebel 1991:304-312 järgi). Kampadest nähtub enamasti kohalikule sotsiaalruumile orienteeritud mustrit ja need eristuvad selles tegutsemispaiguti, olles vaba struktuuriga ja moodustudes erinevate muusika- ja elustiilide järgi (*Ibid*, lk 30-31).

Töö kogukonnaga

Kuna integratsioon ja isoleeritus, aktsepteerimine ja tõrjutus, probleemi tekkimine ja probleemi lahendus leiavad aset tihti noorte inimeste vahetus keskkonnas, on mobiilses noorsootöös raskuspunkt seatud kogukonnaga seotud tööle. (*Ibid*, lk 31-31)

Piret Talur toob oma magistritöös „Kvaliteedihindamine noorsootöös noortekeskuste näitel“ (2010, lk 15) välja, et õppimiskeskne, sealhulgas kodanikuhariduslik arusaam on üha selgemalt domineerimas sotsiaal- ja kultuurielu-kesksete lähenemiste üle noorsootöös. 2001 aastal toimunud ja 18 Euroopa riiki hõlmavas esinduslikus uuringus loodi noorsootöö kesksete küsimuste põhine ja Espring-Andreseni heaoluriikide tüpoloogiale toetuv klassifikatsioon, mis nimetab kaasaegse noorsootöö põhisuundadena vaba aja sisustamise, info ja nõustamine, terviseedenduse, töö kogukonnas, töö riskinoortega ning noorte lapseeas täiskasvanuikka ülemineku toetamise (Schizzerotto & Gasperoni 2001, 137 jj, järgi). See annab selge suuna, et

kogukonna osatähtsus, töös noortega, omab aina suuremat toetuspinda ja seda ei saa tähelepanuta jätta.

Väli- või sotsiaalruumi analüüsides selgitatakse välja mobiilse noorsootöö juhtväärtused vastavalt kohalikele vajadustele ja rakendatakse noorsooabi väiksemastaabilise planeerimise mõistes. Mobiilse noorsootöö kogukonnaga seotuse hulka kuulub ka see, et kohalikul tasandil tekkivad võimalused viiakse kokku institutsioonilise kogukonna võrgustiku mõistes ja luuakse selleks vajalikud töögrupid. Kogukonnas kohalolekuga, büroo kui algatuskoha olemasoluga linnaosas ja kampadele mõeldud ruumides luuakse eeldused selleks, et saada kodanikega kontakti. Kaasates kunagised ohustatud noored või ühiskondlikult andunud tegutsejad samast linnaosast muutuvad nad sotsiaalpedagoogiliste protsesside käigus positiivseteks eeskujudeks noortele (Specht 2007, lk 31-32).

1.5 Mobiilne noorsootöö Eestis

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse poolt koordineerituna võeti mobiilse noorsootöö lühendina (esitähedest lähtuvalt) kasutusele **MoNo** ning selle rakendamisel keskendutakse neljale tegevussuunale: tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades ja noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas. Oluline märksõna on see, et noorsootöötajad liiguvad oma tegevustega sinna, kus on noored ja ei eelda, et kõik noored neid ise noortekeskustes üles leiavad. (Mobiilne noorsootöö, Eesti ANK)

Tänavatöö suund jaguneb omakorda kaheks tegevussuunaks. Esimene neist on tänavatöö, mille peamine eesmärk on vaadelda külas või linnas toimuvat, saada kontakti noortega ning neid suunata erinevate noorsootöö tegevusvõimaluste juurde. Teine suund on „crime walk” ehk ebatavaliste piirkondade vaatlus, võimalusel sealsete noortega suhtlemine ning lahenduste leidmine.

Töö internetis keskendub sotsiaalmeediale (rate.ee, orkut.com, facebook.com), erinevatele foorumitele, suhtlusvahenditele ja fotoportaalidele. Noorsootöötajad otsivad noortega kontakti, alustavad diskussioone ning vastavad murekirjadele.

Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades keskendub tegevustele, kus noorsootöötaja läheb noorte „alale”, milleks võib olla näiteks rand, park, skatepark, bussijaam, peatänav, kaubanduskeskus, mänguplats, staadion jne. Erinevus neljandast tegevussuunast on see, et noored ei tea, et noorsootöötaja sinna tuleb. Peamiseks märksõnaks on noores uudishimu

tekitamine noorsootöö mitmekülgsete võimaluste vastu. On oluline meeles pidada, et ollakse noorte „alal“ ja noorte osalemine ja kaasatus tegevustes (ka suhtlemises) peab jääma nende vabaks tahteks.

Neljas suund ehk noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas keskendub ümbruskaudsete linnade või valdade noortele noortekeskuse teenuse n-ö „kohaleviimises“. Noorsootöötaja võtab kaasa erinevaid vahendeid, toimub nii temaatilisi tegevusi kui ka lihtsalt vaba aja veetmist. Noored on tavaliselt teadlikud tegevuse toimumisest. Tegevuste läbiviimiseks kasutatakse näiteks koolide, seltsimajade, külaseltside ja kultuurimajade ruume (Mobiilne noorsootöö, Eesti ANK).

Mobiilse noorsootöö konseptsioon eestis hõlmab endas mitmete erinevate autorite kirjeldatud tänavatöö, tänavanoorsootöö ja mobiilse noorsootöö tunnuseid, on nende kombinatsioon. Sellest lähtuvalt puudutan oma töö järgnevas osas erinevate autorite poolt väljapakutud liigitusi ja vaatlen nende erinevusi.

Elliston on jaganud tänavanoorsootöö kolmeks, millest ühte osa nimetab ta mobiilseks, kus töövahendina kasutatakse liiklusvahendit.

Tänavanoorsootöö kolmeks jagunemine on järgmine :

- Mobiilsed projektid – noorsootöötaja rolli tõhustamiseks ning laiema geograafilise piirkonna katmiseks kasutatakse sõidukit (vastavalt sisustatud buss või haagissuvila). Eriti tõhus on see äärelinna või kehvemini teenindatud piirkonna noorteni jõudmiseks.
- Propageeriv noorsootöö – toimib lisavahendina teistele lähenemisviisidele, sh keskusepõhine ja projektitöö. Noortega kohtumise eesmärk on kaasata nad keskuste tegevusse või projektitöösse, et laiendada projektide mõju.
- Kontaktnoorsootöö – noorsootöö liik, mis toimub väljaspool noortekeskuse ruume, noorte nende endi „mänguväljakutel“, nt parkides, tänavatel ja ostukeskustes. Peamine ressurss on siin noorsootöötaja, kes suhtleb noortega nende kogunemiskohas. Noorsootöötaja peab olema noortega kohtudes paindlik ning kiiresti reageeriv, tegutsedes hoones või alal, mille eest ta ei vastuta (Elliston 2007, lk 9-10).

Võrreldes eespool kirjeldatud Eesti MoNo projekti konseptsiooniga (liigitus neljaks) puudub Ellisonil interneti-noorsootöö. Samas usun, et internetis tehtav noorsootöö on oluline osa mobiilses noorsootöös, kuna aina rohkem veedavad noored oma aega virtuaalses keskkonnas ja

puutuvad kokku sealsete ohtude ning kuritegevusega. Sellest tulenevalt on vajalik noorte informeerimine, nõustamine ja vajadusel abi pakkumine esile kerkivatele probleemidele.

Ellisoni poolt välja pakutud mobiilsetes projektides kasutatakse sõidukit, mis liigub vastavalt vajadusele noorte juurde. Eesti selline noorsootöö buss veel puudub, kuid on olemas selleteemaline projekt ning ettevalmistavad tegevused ja läbirääkimised juba toimuvad. 2012 aasta veebruaris külastas eestit mobiilse noorsootöö buss „Walkers“, mis toodi siia soomest ja millega külastati erinevaid paiku - Tallinn, Põltsamaa (Terevisioon ETV, 28.02.2012).

Mobiilseid projekte on korraldatud eestis ka varem. Tallinnas – noortebuss, rong ja tramm (2011), Tartus tänavareiv (2007), kus rekadega toodi muusika kesklinna tänavatele.

Ristikivi (2009, lk 12), jagab noorsootöö kolmeks, lähtuvalt kasutatavast metoodikast.

Jaotus ja nende iseloomustus on järgmine:

2. Tänavanoorsootöö toimub noorte oma kohtades – seal, kus noored kogunevad (lisaks tänavale ka supermarketid, bussijaamad jm).
3. Keskusepõhine noorsootöö – sisaldab peamiselt kolme liiki keskust: füüsiline keskus mõtteline keskus ning virtuaalne keskus.
4. Elamuspedagoogika – põhineb arusaamal, et inimene õpib kõige paremini pinge tsoonis (mitte mugavus- ja/või ärevus-/ paanikatsoonis) läbi elamuse saamise.

Tänavanoorsootööl on mitmed ülesanded ja osad (Ristikivi 2009, lk 15-16, järgi), mis kattuvad üldise mobiilse noorsootöö konseptsiooni ja meetoditega, sh järgmised:

- Saada ülevaade „noorte teenustest“ – see võimaldab kohalikel noorsootöö meeskondadel luua ja omada ülevaadet kohalikest noorte kogunemiskohtadest (sh mida, millal, kus ja miks noored inimesed teevad).
- Suurendada profiili ja kontakti – see suurendab meeskondade profiili ja kontakti loomise alust: mõlemat üldiselt laiemas ühiskonnas ning spetsiifiliselt nende noorte seas, kes ei kasuta keskust.
- Vajaduste hindamine – see võimaldab meeskonnal hinnata, analüüsida ja prioritseerida erinevate gruppide vajadusi (kaasamise põhimõtetel, meeskondadel on tähtis olla teadlik, mis grupid need on ja miks ning nad ei toimi suvalisel ajahetkel).
- Sihtgrupi määratlemine – see annab meeskondadele mehhanismi sihtgrupi määratlemiseks ja jõudmiseks raskemini kättesaadavate gruppideni nende alal, kes võivad olla rohkem riskioludes või erivajadustega.

- Erapooletute vastuste arendamine – see võimaldab arendada paindlikkust ning pakkuda erapooletuid tööprogramme, nt otsiva noorsootöö tegevusprogrammid, õppimine ja toetus, mida ei nähta olevat seotud noortekeskuste või teiste institutsionaalsete pakkujatega.
- Keskusepõhise juurdepääsu ja kaasamise täiustamine – see pakub uutele ja/või välja jäetud gruppidele toetust keskusesse juurdepääsuks ning arendada nende panust kohandades programme ja tegevusi teiste olemasolevate kasutajatega.
- Kohapealse info, juhendamise ja toetuse pakkumine („tänavakotid“) – „tänavakotte“ (seljakott, mis on hoolikalt täidetud valitud noortesõbralike lendlehtedega ja õppekava materjalidega) pakutakse selleks, et täiendada tänavatasandil toimuvate diskussioonide harivat sisu, ning selleks, et võimaldada meeskonnal kätte toimetada kohapealset informatsiooni, juhendamist ja tuge.
- Viidad teistele teenustele – need pakuvad meeskonnale hea võrgustiku ning head üleantavad kokkulepped kohapeal. Tänavanoorsootöö saab julgustada ja võimaldada noortele ligipääsu teistele teenustele, mida nad võivad vajada. See mitte ei osuta lihtsalt õigesse suunda (teeviit), vaid toimib kui lävepakk, et aidata noortel ületada sageli tajutud tühimikku.
- Propageerimine – kui noorsootöötajad veedavad reaalsed ajaperioodid noortega koos avalikes kohtades, märkavad nad sageli vajadusi, kvaliteete ja potentsiaali, mida teised ei pruugi ära tunda. Sellisel juhul, kui noored ei oska ise neid enda jaoks sõnastada, on noorsootöötajatel kohustus propageerida seda nende eest.
- Ühiskondlikule kaasatusele ja sidususele kaasaaitamine – tänavanoorsootöö aitab propageerida ja toetada noorte aktiivset osalust olulistes ühiskondlikes algatustes ja protsessides, nt kohalik demokraatia ja otsuste tegemine, kogukonna planeerimine ja taastamine, kogukonna turvalisus ja sidusus.
- Preventsioon ja kõrvalejuhtimine – see annab märkimisväärse panuse noorte inimeste ennetustööle ja pahedest kõrvalejuhtimisele. Palju lasub töötajate õlgadel, kes jagavad ühist arusaama seotud kontseptsioonidest, professionaalsetest praktikatest ja strateegiatest. Abiks on see, kui kõikidel on ühine arusaam seotud terminitest ja kontseptsioonidest.

Kuna mõiste *Mobiilne noorsootöö* on Eestis alles suhteliselt uus ja Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi liigituse järgi liigitub see erinoorsootöö alla. Erinoorsootöö on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste

aktiviseerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu. Erinoorsootöö on tihedalt seotud kuriteoennetusega (Erinoorsootöö, Haridus- ja Teadusministeerium).

Samamoodi pole hetkel kehtivas Noorsootöö Strateegias 2006-2013, mainitud mobiilset noorsootööd, kui eraldi meetodit, mida saab kasutada. Kui aga tutvuda erinevate pakutud meetoditega, siis kõige paremini saab antud mõistet liigitada *Avatud noorsootöö* meetodi alla.

Avatud noorsootöö meetod on meetod, mis:

- on avatud noorele, seadmata tingimusi tema tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele;
- kaasab noori tegevuse algatamisse ja arendamisse;
- võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal, seades esi- kohale noore omaalgatuse arendamise;
- loob tingimused mitteformaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks tegevuse ja suhtlemise kaudu (Noorsootöö Strateegia 2006-2013).

1.6 MoNo rakendajad ja rakendamine

MoNo rakendajad on noorsootöötajad, kes on läbinud mobiilse noorsootöö koolituse ja kes lähevad oma kodukohta koolitusel omandatud teadmisi rakendama. Sellest lähtuvalt on tulnud ka mõisted MoNo rakendaja ja mobiilse noorsootöö rakendamine.

2011 aasta jaanuaris alustati mobiilse noorsootöö elluviimist ühtsetel alustel 30 piirkonnas Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ rahastusest. 2012-2013 plaaniti kaasatakse veel 60 piirkonda ehk kokku on lubatud mobiilse noorsootöö teenuseid arendada 90-s Eesti piirkonnas.

Enne rakendamist viidi läbi temaatilised koolitused ja eelnes põhjalik rakendamispiirkonna sotsiaalruumi analüüs (Mobiilne Noorsootöö, Eesti ANK).

Tegu oli pilootkoolitusega, mis on üles ehitatud kahe moodulina. Esimene moodul keskendub MoNo mõistetele ja põhitõdedele, seadusandluse tundmisele, riskide hindamisele ja ohtude vältimisele ning esmaabile. Mooduli käigus lahendatakse praktilisi ülesandeid ning tehakse kodutöö. Teine moodul keskendub psühholoogilistele aspektidele, võrgustikutöö tähtsusele ja

mentorlusele. Kolme aasta jooksul koolitatakse vähemalt 90 noorsootöötajat, koostatakse mobiilse noorsootöö käsiraamat ning luuakse mentorlussüsteem neile, kes hakkavad õpitut oma piirkonnas rakendama. Koolitusel osalevad noorsootöötajad saavad koos teadmistega kaasa kohustuse praktiseerida aasta jooksul 144 tunni ulatuses mobiilset noorsootööd. Teenuse arendamise raames toimuvad koolitused ning loodav mentorlussüsteem on heaks eelduseks mobiilse noorsootöö kogukonna kujunemisele Eestis (MoNo koolitus, Eesti ANK).

Kõik koolitusmaterjalid on kättesaadavad www.ank.ee kodulehel.

Eesti ANK kodulehe andmetel osales Perioodil 2010-2011 koolitusel 33 noorsootöötajat 30-st eri piirkonnast. 2011-2012 osales koolitusel 35 noorsootöötajat 30-st eri piirkonnast. 2012-2013 osales 38 noorsootöötajat 30-st eri piirkonnast.

1.7 Piirkondlikud erinevused

Mobiilse noorsootöö põhineb oma tegevusel kohalike vajaduste analüüsil, töö tegemiseks peab olema võimalik toetuda tegevusteks kavandatud piirkonna kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele andmetele. Kuna tegemist on eesmärgi- ja edukeskse kontseptsiooniga, ei saa mobiilset noorsootööd teha ilma võrdlemisi täpsete teadmisteta tõrjutud laste ja teismeliste olukorrast ning subjektiivselt määratletud sotsiaalsest keskkonnast. (Keppeler, Specht, 2011).

Mobiilse noorsootöö koolitusel rõhutatakse osalejatele piirkonna tundmise tähtsust ja tuuakse praktiliste näidete varal välja peamised erinevused, näiteks „Suurlinnas on mobiilse noorsootöö eesmärgiks teavitada noori noorsootöö võimalustest ja väiksemates paikades pigem meelitada noori noortekeskustesse“, (Mobiilne noorsootöö riskioludes elavate noortega, 2011, lk 34), mida ilmestab ilusti joonis 3.

Sotsiaalruumi analüüsi üldine eesmärk on edaspidise töö kavandamiseks ja rakendamiseks andmete kogumine, et planeeritav töö oleks võimalikult tulemuslik. See annab mobiilse noorsootöö tegijatele empiirilist teavet, mis on vajalikud edaspidiste otsuste tegemisel. Koolituse käigus koostasid kõik osalejad oma rakenduspiirkonna kohta sotsiaalruumi analüüsi ja said vastukaja koolitajatelt. Samuti rõhutati, et sotsiaalruumi analüüs on jätkuv protsess, mida tuleb töö käigus täiustada.

Sellest tulenevalt analüüsingi kasutatavate meetodite eelistusi piirkonna põhiselt.

Joonis 1. Suure ja väikese piirkonna erinevused (Allikas: Paabort, 2011, lk 12)

Piirkondlikul jaotusel tuginesin elanike arvu suurusele. Andmed on võetud Eesti Statistika Ameti kodulehelt, vastavalt piirkondlike haldusjaotusi arvestades. Vastavalt elanike arvule on jagatud piirkonnad järgmiselt: suur – alates 50 000 elanikku ja rohkem (Eesti 3 suuremat linna – Tallinn, Tartu, Narva); keskmine vahemikus 3 000 – 50 000 elanikku (enamus ülejäänud linnakeskusi); väike kuni 3 000 elanikku (enamasti vallad ja valla keskused).

Toetudes oma seminaritöö „Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis suure, keskmise ja väikese piirkonna näitel MoNo rakendajate arvamustes“ (2012) tulemustele, saan tuua välja piirkondade üldised erinevused töös noortega.

Suuremates piirkondades (suurtes linnades) on noori palju rohkem ja kokkupuude nendega on väiksem ning kasuks tuleb väga hea suhtlemisoskus, tänu millele on noorega kergem kontakti saavutada. Suures linnas on noored töötajatele võõrad, esimeste sammude tegemine on keerulisem ja stabiilsuse loomine ning noorte usalduse võitmine oluliselt raskendatud.

Linnades on võimalus teha tänavatööd, mis maapiirkonnas tihtipeale väga hästi ei õnnestu.

Keskmise suurusega ja väiksemates piirkondades on lihtsam tööd teha, kuna osapooled puutuvad rohkem kokku ja usalduslik suhe tekib kergemini. Samuti on anonüümsus väiksem. Noorsootöötaja tunneb noori läbi noortekeskuse või erinevate sündmuste ning tänaval liikudes teavad noored, kes on MoNo rakendajad. See annab noorsootöötajale eelise ja julguse noortele

läheneda, juttu teha ja infot vahetada. Samamoodi tuntakse üksteise tausta paremini ja lähenemine noorele on palju kergem, sest erinevad noorsootöös osalemist takistavad tegurid on üldises plaanis ette arvatavad.

Väikeste kohtade mure on, et noortel puudub transport ringi liikumiseks - peale kooli suundutakse koju, kus veedetakse palju aega veebikeskkonnas. Sellest tulenevalt tuleb internetis toimuval silma peal hoida ja tihedamini noori nõustada, olenemata nende asukohast.

Väikese elanike arvuga alevikus ja hajakülades toimib noorsootöö üksikinimeste initsiatiivil ja iga tegev inimene annab noorsootööle märgatava panuse. (Vallsalu 2012)

2. UURIMUSE EESMÄRK JA METOODIKA

Selles peatükis kajastan antud lõputöö uurimuse eesmärgi ja metoodikat. Kirjeldan uurimisobjekti ja valimit, kelleks on 2010/2011 – 2012/2013 õppeaastal mobiilse noorsootöö koolitusel osalenud noorsootöötajad, kellest said MoNo rakendajad Eesti ANK projekti raames.

2.1 Uurimuse eesmärk, uurimisobjekti kirjeldus ja valim

Käesoleva uurimuse eesmärk on kaardistada uut olukorda ning aidata kaasa mobiilse noorsootöö kujunemisele ja avatud noorsootöö meetodi arengule.

Käesoleva töös olen sõnastanud uurimisprobleemid:

1. Millised on mobiilse noorsootöö praktikate erinevused eri suurusega piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes?
2. Millised mobiilse noorsootöö meetodid on nende poolt enim kasutatavad?

Sellest tulenevalt püstitasin hüpoteesid, et:

1. Mobiilse noorsootöö praktikad ja kasutatavad meetodid, erinevad aastate lõikes ja piirkonna suuruse poolest.
2. Mobiilse noorsootöö meetoditest on enim kasutusel tänavatöö.

Uurimisobjektiks on perioodil 2010 - 2013 MoNo koolitusel osalenud noorsootöötajad, kes on kokku tulnud 56-st eri piirkonnast üle Eesti ja kokku on osalenud koolitusel 90 noorsootöötajat, samast piirkonnast on tulnud koolitusele mitu noorsootöötajat ja 15 nendest on osalenud koolitusel korduvalt. Koolitusel osalenud noorsootöötajad said koos teadmistega kaasa kohustuse

praktiseerida aasta jooksul 144 tunni ulatuses mobiilset noorsootööd oma piirkonnas ja pidid sellest lepingu alusel aru andma Eesti ANK büroole (MoNo rakendamine, Eesti ANK).

2010/2011 aastal osales koolitusel 33 noorsootöötajat, 2011/2012 aastal 35 ja 2012/2013 aastal 38.

Valimi maht on $n=91$ noorsootöötajat.

Valimi koostamise meetod on kõikne valim, kus kõik mobiilse noorsootöö koolitusel osalenud noorsootöötajad on kaasatud antud uurimustöösse.

Välja saadetud küsimustikule vastas 43 noorsootöötajat, seega uuritava valimi maht kahanes 91-lt 43-le. (see teeb tagastuseks 47%)

Sellest tulenevalt ei saa teha üldistusi uuringu tulemuste põhjal kõigile mobiilse noorsootöö koolitusel osalenutele, küll aga saab kaardistada nende rakendajate arvamusi, kes on kolmel aastal koolitusel osalenud ja küsimustikule vastanud. Need tulemused annavad sisendi, millele toetudes saab teha edaspidiseid uuringuid.

2.2 Uurimismeetodi valik ja põhjendus

Andmete kogumine käis kolmes etapis. Esimeses etapis on analüüsitud 2010/2011 aastal läbi viidud küsitluse vastuseid, mis on koostatud Eesti ANK koolitajate poolt tagasiside saamiseks. Teises etapis, saadetud 2011/2012 koolitusel osalenutele, sai koostatud küsitlus, toetudes esimesel aastal läbiviidud küsitlusele, et hiljem oleks võimalik andmeid võrrelda, esialgu seminaritöös, ning hiljem lõputöös. Kolmandas etapis sai kasutatud sama küsitlust mis 2011/2012 aastal ja saadetud see elektrooniliselt 2012/2013 aastal koolitusel osalenutele.

Andmete kogumiseks on töös kasutatud kvalitatiivset uurimismeetodit ning uurimuse aluseks sai valitud küsimustik, mis saadeti elektrooniliselt kõikidele, perioodil 2011-2013, MoNo koolitusel osalevatele noorsootöötajatele.

Küsimustik on anonüümne ja koosneb esimesel aastal 11-st küsimuses ja teisel ning kolmandal aastal 9-st küsimusest, mis hulgas on avatud ja suletud lõpuga küsimusi. Esimese aasta küsimustiku 2 üleliigset küsimust jäeti analüüsist välja, kuna need ei andnud midagi uut juurde uuringu küsimuste seisukohast.

Suletud lõpuga küsimused on koostatud, et küsida vastanute käest nende hariduse, töökogemuse, tööpiirkonna, elanike arvu ja noorte osakaalu kohta. Esimesed annavad aimu vastajate profiili kohta ja viimased aitasid liigitada vastanud erinevate piirkondade kaupa.

Avatud küsimused keskenduvad sisulisematele küsimustele - milliseid mobiilses noorsootöös kasutatavaid meetodeid on nad kasutanud, kas ja kuidas on see nende piirkonnas noorsootöö kvaliteeti muutnud. Ning kuidas nad näevad erinevusi eri suurusega piirkondades tehtava mobiilse noorsootöö osas.

Saadud vastuseid on analüüsitud, võttes aluseks MoNo rakendajate piirkonnalisi erinevusi, kasutatavaid mobiilse noorsootöö meetodeid ja esile kerkinud murekohti.

Tulemused on kodeeritud võttes aluseks mobiilses noorsootöös olevad meetodid – tänavatöö, töö internetis, mobiilse noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja mobiilse noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. (Mobiilne noorsootöö, Eesti ANK)

3. UURIMUSE TULEMUSED

Järgnevalt annan ülevaate uuringu tulemustest. Esmalt pööran tähelepanu vastanute hariduse ja kogemuse kohta, siis toon välja erinevate aastate eripärad mobiilses noorsootöös koolitusperioodide kaupa ning anna ülevaate mobiilses noorsootöös kasutatavate meetodite eelistuste kohta koolitusperioodide kaupa koos esile kerkinud probleemide ja murekohtadega.

3.1 MoNo rakendajate tausta andmed

Tausta andmeste osas on küsitud rakendajatelt nende hariduse, sealhulgas noorsootöölase hariduse, töökogemuse ja mobiilse noorsootöö kogemuse kohta. Lisaks pidid nad enda hinnangul valima oma piirkonna suuruse, ära märkima kui palju on seal elanikke ja noori.

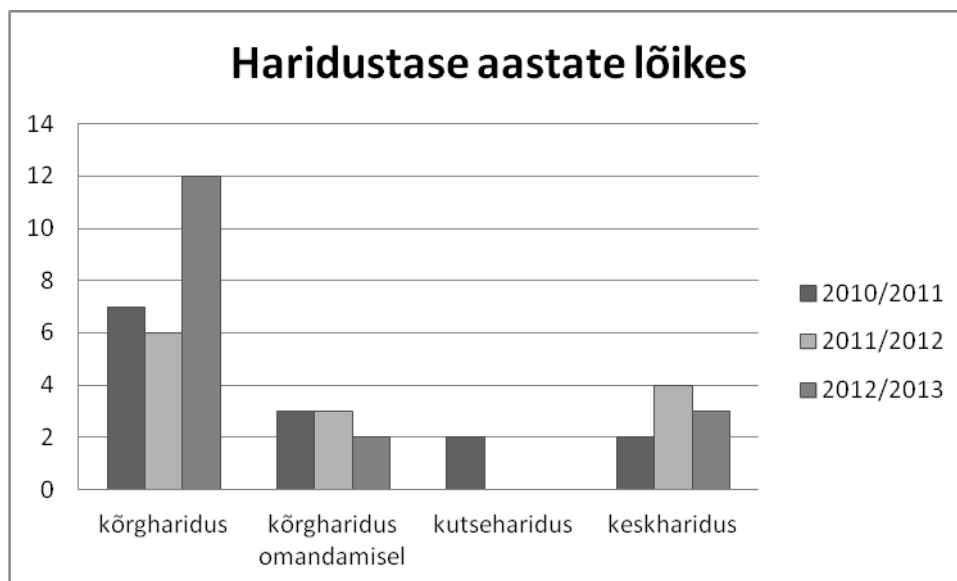
3.1.1 MoNo rakendajate hariduslik taust

2010/2011 aasta mobiilse noorsootöö rakendajatest 14-st vastanud noorsootöötajast omab kõrgharidust 7, kõrgharidus on omandamisel 3-l vastanutest, kutseharidust omavad 2 ja keskharidusega on samamoodi 2 ja MoNo rakendajat (vt joonis 2).

Noorsootöölase kõrgharidusega on nendest 5, kaks alles omandab vastavat kõrgharidust ja ülejäänud vastajatel puudub erialane kõrgharidus, küll aga on mitmed nendest läbinud noorsootöö alaseid koolitusi.

Koolitusperioodil 2011/2012, 13-st vastanud noorsootöötajast omab kõrgharidust 6, kõrgharidus on omandamisel 3-l vastanutest ja keskharidusega on 4 MoNo rakendajat.

Noorsootöölase kõrgharidusega on nendest 5, üks alles omandab vastavat kõrgharidust ja ülejäänud vastajatel puudub erialane kõrgharidus.

Joonis 2. Haridustase vastanute hulgas erinevate aastate lõikes

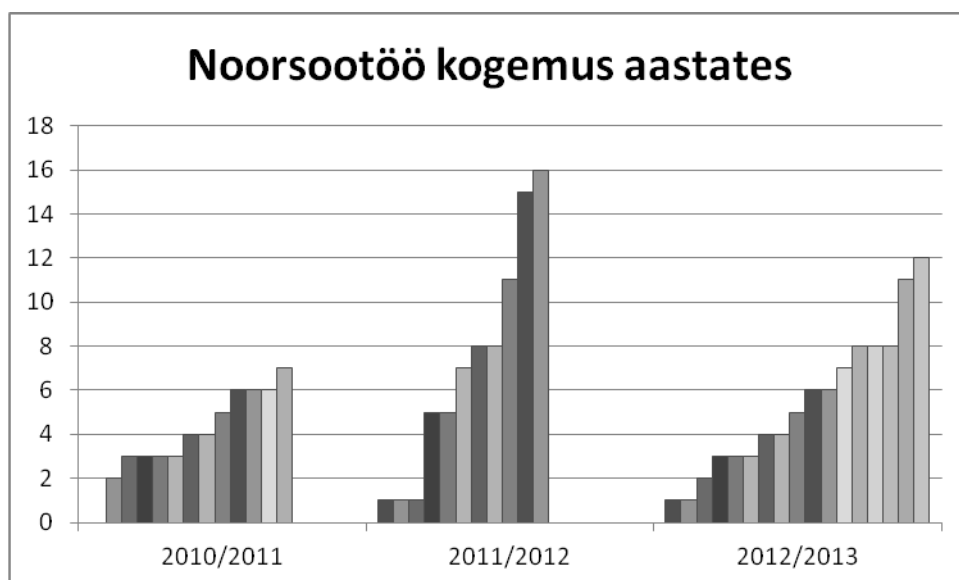
17-st vastanud noorsootöötajast, kes osalesid mobiilse noorsootöö koolitusel 2012/2013 õ.-a. omab kõrgharidust 12, kõrgharidus on omandamisel 2-l vastanutest ja keskharidusega on 3 MoNo rakendajat.

Noorsootöölase kõrgharidusega on nendest 5, kaks alles omandavad vastavat kõrgharidust, 5-l vastanutest on sotsiaaltöö alane kõrgharidus ja ülejäänud vastajatel puudub erialane kõrgharidus.

Nagu selgub aastate võrdlusest ja on näha jooniselt 2, oli viimasel koolitusperioodil 2012/2013 kõige enam kõrgharidusega noorsootöötajaid vastanute hulgas. Kutseharidusega või endise nimetusega kesk-eriharidusega noorsootöötajaid oli vastanute hulgast vaid esimesel koolitusaastal, selle võrra on aga suurenenud keskharidusega vastanute arv. Siiski võib väita, et pigem on vastajate näole tegemist haritud (või isegi kõrgelt haritud) inimestega.

3.1.2 MoNo rakendajate noorsootöö alane kogemus

Noorsootööalane töökogemus 2010/2011 õppeaastal, varieerub 1-7 aastani (keskmine 8,15 aastat). 2011/2012 õppeaastal osalenud noorsootöötajatel on noorsootööalast töökogemust 1-16 aastani (keskmine 6,15 aastat).

Joonis 3. Noorsootöö alane töökogemus aastates vastanute hulgas erinevate aastate lõikes

Noorsootööalane töökogemus varieerub 1-12 aastani (keskmine 5,41 aastat), nendel kes osalesid koolitusel 2012/2013 aastal.

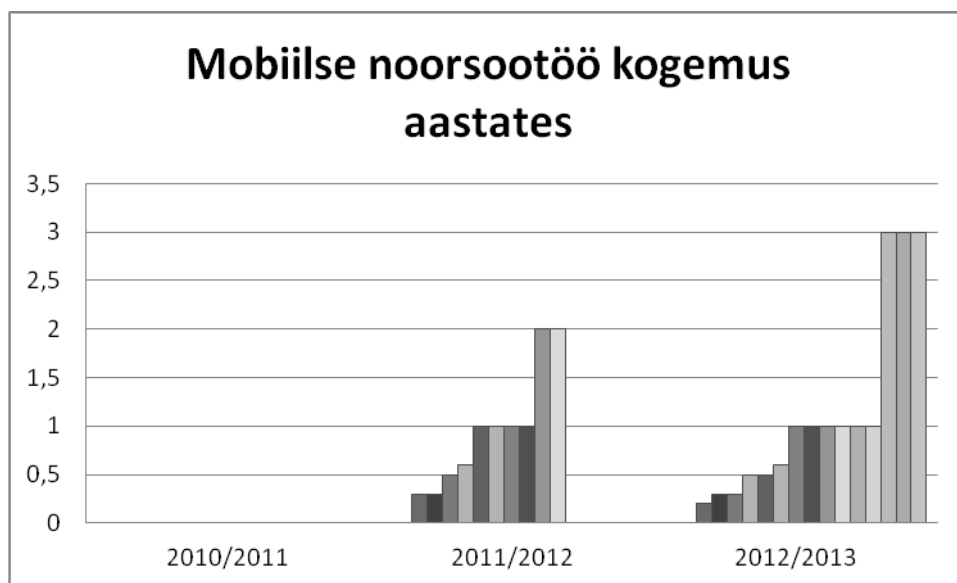
Nagu jooniselt 3. näha, osalesid esimesel koolitusaastal kõige väiksema noorsootööalase töökogemusega noorsootöötajad, teisel aastal on aga töökogemus kõige kõrgem. Viimasel koolitusaastal on töökogemus natuke langenud, kuid siiski on osalejate hulgas rohkem noorsootöötajaid, kes on suurema töökogemusega, kui esimesel aastal.

Kokku aastate lõikes 43 vastanu hulgas on olnud vaid 5 noorsootöötajat kellel ühe aastane ja 2 alla ühe aastase töökogemusega. See näitab, et noorsootöötajad, kes mobiilse noorsootöö vastu huvi tunnevad, on tööd noorte ja lastega teinud eelnevalt mitmeid aastaid ja võiks arvata, et koolitusele on tulnud kindla teadmisega end edasi harida ja on uutest võimalustest noorsootöö meetodite rikastamisel huvitatud.

Kui vaadata töökogemust mobiilse noorsootöö seisukohalt, siis esimesel aastal koolitusel osalenutel sellealane töökogemus puudub (vt joonis 4), kuid see on ka igati põhjendatud, kuna tegemist on alles esimese aastaga, kus seda teemat kindla suunitlusega käsitletakse.

Teisel aastal koolitusel osalenud noorsootöötajatel on mobiilse noorsootöö kogemust kuni 2 aastat, kuid 13-st 10 vastasid, et omavad mobiilse noorsootöö töökogemust vähem kui aasta.

Kolmandal koolitusaastal osalenutel on mobiilse noorsootöö kogemust kuni 3 aastat, kuid 17-st 7 vastasid samamoodi, et omavad mobiilse noorsootöö töökogemust vähem kui aasta.

Joonis 4. Mobiilse noorsootöö alane töökogemus aastates vastanute hulgas erinevate aastate lõikes

Joonisel 4. On näha, et nii teisel kui kolmandal koolitusaastal osalenute seas on neid, kes on mobiilset noorsootööd teinud 2-3 aastat. Osaliselt võib see tuleneda sellest, et mitmed vastanud (15 inimest) on osalenud mitu korda antud või sarnasel koolitusel, kuid põhjusena on nad välja toonud, et mobiilset noorsootööd on rakendatud eelnevalt, teadmata et tegemist on mobiilse noorsootööga – näiteks on tehtud tööd tänaval ja noorte kogunemiskohtades, kuid tulles koolitusele, on selgunud, et tegemist on olnud mobiilse noorsootööga.

3.2 Erinevate aastate eripärad mobiilses noorsootöös

Antud peatükis otsin vastust küsimusele: Millised on mobiilse noorsootöö praktikate erinevused eri suurusega piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes? Selleks vaatasin

noorsootöötajate tehtud sotsiaalruumi analüüsi enda MoNo-rakendamise piirkonna kohta ja tõin välja nende eelistused kasutatava mobiilse noorsootöö meetodite osas, mida oli neli (vt lk 14). Tulemused on välja toodud erinevate aastate lõikes, MoNo rakendajate arvamustes.

3.2.1 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2010/2011 a.

Esimesel koolitusaastal osalenud noorsootöötajatest, vastas küsimustikule kokku 14 noorsootöötajat, erinevatest piirkondadest üle Eesti. Suurde piirkonda liigitasid end mobiilset noorsootööd tegema 7 vastanut, keskmisse piirkonda 5 ja väikese piirkonna valisid 2 vastanut.

Need 7, kes märkisid piirkonnas suur, töötavad keskkonnas, kus sotsiaalruumi analüüsi järgi on noori vähemalt 12 000.

Mobiilse noorsootöö neljast võimalikust alasuunast on kasutusel kolm – tänavatöö, töö internetis, ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ära märkimist vajab tõsiasi, et siiski põhilised meetmed on tänavatöö, mida rakendavad kõik vastanud ja töö internetis, mida kasutavad vastanutest neli.

Keskmise suurusega piirkonnas on noori vahemikus 800 - 12 000.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest on kasutusel neljast võimalikust variandist kolm – tänavatöö, töö internetis ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ülekaalus on tänavatöö, mida kasutavad kõik vastanud ja internetis tehtava noorsootöö osakaal, mida kasutavad vastanutest neli.

Väike piirkond tähendab, et MoNo koolitusel saadud teadmised rakendatakse põhiliselt küla või valla territooriumil. Elanikke on nendes keskustes alla 3 000 ja sotsiaalruumi analüüsi järgi on seal noori ligikaudu 500.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest kasutusel peamiselt tänavatöö, üks vastanutest kasutab ka noorsootöö teenuse tagamist teises piirkonnas, teine aga tööd internetis. See näitab selgelt, et mobiilset noorsootööd nähakse peamiselt kui meetodit, mida kasutada tänaval.

Järgnevalt on alapunktidenä vi välja MoNo rakendajate arvamused silmas pidades mobiilse noorsootöös kasutatavaid nelja meetodit – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades.

Tänavatöö

Tänaval on noori palju ja nendega on palju teha, puudu jääb ühise aja leidmises, et minna mitmekesi tänavale. Mobiilse noorsootöö alustamiseks on hea, kui tegija teab vähemalt osasid noori, kellega ta tänavatel kohtub, sest siis läheb protsess töö tegemisel kiiremini ja lihtsamalt. Tänavatöö on kasulik eelkõige info jagamiseks (noorsootööd pakkuvate organisatsioonide tutvustamine jms). Nähakse ka, et tänaval on veidi lihtsam saada noorte ausat arvamust, sest puuduvad ruumi reeglid. Suurima muutusena nähakse iseenda juures, et tänaval liigutakse nüüd rohkem ja avatud silmadega ja vestlused on kindlama suunitlusega. Näiteid noorsootöötajate arvamustest: „*Minu töö on muutunud seoses sellega niivõrd, et ma ei pea kogu oma tööaega veetma noortekeskuse ruumides vaid ma võin teha seda tänavatel*“ (2010/2011 a. rakendaja 1) „*Mul on tekkinud rohkem selline „MoNo-pilk“. Märkan ja kuulen palju rohkem /.../*“ (Rakendaja 2)

Töö internetis

Kontakti läbi interneti tuleb ette harvem, kuid pärast muudmoodi kontakti saavutamist ja usalduse tekkimist on internet info jagamiseks noore jaoks turvaline ja mugav keskkond. Olles tööl noortekeskuses ajal kus noori on vähe saab aega kasutada internetis tehtavale tööle. Tuuakse välja, et interneti tööd võiksid teha rohkemad ja rohkem süstematiseeritult, sest siis tekiks antud valdkonnas järjepidevus ning kvaliteetsus. Seal avavad noored ennast rohkem, kui silmast-silma kohtumistel. Internet võimaldab, rakendajate arvates, siiski korraga suhelda vaid ühe noorega, grupi vestlust nähakse siiski vaid info jagamiseks.

Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas

MoNo rakendamine mitte „oma“ piirkonnas, ehk uues piirkonnas on osutunud oodatust raskemaks, kuna lähemat kontakti saada on keeruline. Et minna teise piirkonda on vaja teostada eeltööd. Tuuakse välja, et kui alustada teenuse pakkumist mujal, on kõige lihtsam kaasata alguses piirkonna noorsootöötaja, kuna ta teab sealseid noori kõige paremini. Ka järjepidevus on oluline. Ühest-kahest külastusest ei piisa, et töö oleks efektiivne.

Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades

Ürituste korraldamine noorte kogunemiskohtades on väga tõhus. Seal saab noortega vestelda vabamas õhkkonnas ja piire, mis takistaksid, on vähem.

Ettepanekute osas, mida nad muudaksid mobiilse noorsootöö teostamisel või, mis muudaks mobiilse noorsootöö rakendamise veelgi efektiivsemaks, toodi välja, et rohkem tuleks rääkida MoNost omavalitsustele, teistele noorsootöötajatele ja kirjutada artikleid ajalehtedesse. Tuleks leida aega, et mitu MoNo töötajat saaks koos tänavale minna, mis muudaks töö turvalisemaks ja efektiivsemaks.

Täpsemini tuleks välja töötada ka finantseerimise küsimus. Väljavõtted arvamustest:

„Öeldakse küll, et noorsootöötaja peab olema loov ja leidlik, kuid mulle siiski meeldib rohkem, kui mul on enamvähem nõ. juhend olemas. See pärast on käsiraamat väga teretulnud ja kasulik. Probleemid on pigem tehnilised, kuidas mingit asja põnevamaks muuta ja kus oleks seda parem läbi viia“, on oma ankeeti kirjutanud üks mobiilse noorsootöö rakendaja. (Rakendaja 3)

MoNo-t ei ole mõtet rakendada, kui see ei kuulu asutuse, kus MoNo rakendaja töötab, heakskiidetud ja tunnustatud meetodikate alla. Teise võimalusena nähakse MoNo rakendamist eraldi finantseerimisega ning alltöövõttudega, kus MoNo rakendaja oleks alltöövõtja.

Segadus on tööaja ja rakendusplaani täitmisega – tööd on rohkem, kui tööaeg võimaldab ja rakendusplan eeldab, mille arvelt hakkab kvaliteet kannatama.

„Takistuseks MoNo töös on ajapuudus – s.t muid ülesandeid on palju ja MoNoga ei jõua piisavalt tegeleda – tegelik piirkondlik vajadus MoNo järele on suurem, kui seda praegu teha jõuan. Küllap tuleneb see sellest, et MoNo on veel suhteliselt uudne asi Eesti kontekstis ja ei ole jõudnud veel noorsootöö põhitegevuste hulka ennast “sisse süüa”“. (Rakendaja 4)

Kuna MoNo on Eestis veel üsna uus ja ESF projekti raames mahub MoNo tegevuste alla palju erinevaid meetodeid, siis annab see võimaluse katsetamiseks. Kui üks meetod ei sobi, võib proovida teist. Selline paindlikkus ja mitmekülgsus MoNo töös võiks rakendajate arvamustes kohaselt püsima jääda

Küsimusele, millised on piirkondlikud erinevused **suures piirkonnas**, mobiilse noorsootöö rakendamisel toodi välja järgmist - MoNo rakendamise eeliseks on optimaalne noorte arv.

Suures piirkonnas on võimalik kaasata väga palju erinevaid noori kellega varem kontakti pole olnud, ehk teenust on võimalik pakkuda oluliselt laiemale ringile. Sellevõrra on see aga pinnapealsem ning tulemuslikkus on küsitav. Suures piirkonnas peaks noorsootöötaja olema ka mingil määral eelnevalt tuntud selleks, et tegevus tulemuslik oleks. Võõrana on intensiivsemat tööd pea võimatu teha. Kindlasti peaks olema rohkem MoNo tegijaid suures piirkonnas!

Noorte puuduse üle ei saa kurta, kuid samas on keeruline ka leida iga kord üles need noored, kellega juba oled kontakti loonud - võimalus neid uuesti näha, on suures piirkonnas keerulisem.

Suures piirkonnas on ka palju raskem luua toimivat ja toetavat võrgustikku.

Interneti noorsootöö on kõige tõhusam keskmises piirkonnas, kus piirkond on piisavalt suur, et paljudega tihti kokku ei satu, st on olemas internetitöö vajadus, kuid samas piisavalt väike, et oleks olemas tõhusaks interneti tööks vajalik eelnev kontakt.

Keskmise piirkonna eripära seisneb selles, et ühtaegu on kogu sootsium tuttav, kuid samas on sootsiumil siiski teatav anonüümsus (ka rakendajal endal), Vaatluste läbiviimine on keskmises suuruses jõukohane ja sobivate tingimuste korral on võimalik saada noorte elu kohta väärtusliku infot. Samuti annavad vaatlused suurepäraselt infot ka keskkonna kohta, milles vaatlusi läbi viiakse.

Leitakse, et Keskmise suurusega piirkonnas on MoNo töö kõige efektiivsem. Noortega kontakti saamine on suhteliselt lihtne. Tõenäosus, et kohtud noorega, kellega oled kontakti saavutanud, hiljem tänaval, poes või mujal uuesti, on väga suur. Samas ei ole piirkond liiga väike: piirkonnas pakutakse erinevaid noorsootöö teenuseid, seega saab erinevaid noori suunata just neile sobivate teenuste juurde.

Väikese piirkonna võlu on kindlasti see, et noortega saab kiiremini kontakti. Väikese piirkonna eripära on kirjeldanud vastanu järgmiselt: „*Suures kohas, ma arvan, saab tänavale minna eesmärgiga noori leida ja suunata, aga väikeses kohas me teame niigi, kellel milliseid probleeme on ning keda rohkem toetama ja suunama peaks*“. (Rakendaja 5)

3.2.2 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2011/2012 a.

Teisel koolitusaastal vastas välja saadetud küsimustikule kokku 13 noorsootöötajat, erinevatest piirkondadest üle Eesti. Suurde piirkonda liigitasid end mobiilset noorsootööd tegema 2 vastanut, Keskmisse piirkonda 3 ja väikese piirkonna valisid 8 noorsootöötajat.

Suures piirkonnas rakendajad märkisid et töötavad linna keskkonnas, kus on elanikke üle 50 000 ja sotsiaalruumi analüüsi järgi on seal noori vähemalt 20 000.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest on kasutusel kõik võimalikud variandid – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ära märkimist vajas tõsiasi, et siiski põhilised meetodid on tänavatöö ja teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades.

Keskmise piirkonna rakendaja töötavad linna keskkonnas, kus elanikke on nende hinnangul keskmiselt 10 000 ja sotsiaalruumi analüüsi järgi on seal noori vahemikus 1 500 - 2 500.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest on kasutusel neljast võimalikust variandist kolm – tänavatöö, töö internetis ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ülekaalus on internetis tehtava noorsootöö osakaal.

Väikene piirkond tähendab, et nad rakendavad MoNo koolitusel saadud teadmisis põhiliselt küla või valla territooriumil ja sotsiaalruumi analüüsi järgi on seal noori vahemikus 100 - 1 500.

Ka väikeses piirkonnas on mobiilse noorsootöö alasuundadest kasutusel kõik võimalikud variandid – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ükski alasuund teistest enam esile ei kerkinud, kõiki kasutatakse suhteliselt võrdselt.

Tähelepanekud 2011/2012 mobiilse noorsootöö rakendajate arvamustest, mobiilse noorsootöö meetodite kasutusele võtuga, on meetodite kaupa järgmised:

Tänavatöö

Noored tunnevad tänaval, et noorsootöötaja on nende jaoks olemas ning neil on alati võimalik kohata tänaval tuttavat noorsootöötajat, kellega võib juttu ajada ja oma muresid kurta ning nõu küsida

Töö internetis

Töö internetis on aktuaalne. Välja on toodud, et lisaks tänavatööle tuleks arendada ka tööd internetis, mis tundub olevat lihtsalt sõna paberil, kuna koolitusi antud teemal ei ole tehtud või on äärmiselt vähe ning välja on toodud ka aspekt, et noorsootöötajad ei ole pädevad töötamiseks noortega internetis. Noorsootöötajatele oleks vaja täiendkoolitusi antud teemadel, et tekiks pädevus ja kompetentsus.

Elavnenud on noortega suhtlemine sotsiaalmeedias, mis omakorda tõstab noorte silmis usaldust noorsootöötajate vastu, ning seal saab jagada oma muresid ning rõõme.

Noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas

Lisaks tavapärastele noorte kogunemiskohtadele on toimunud mobiilse noorsootöö meetmete kasutamine ka linnaliini bussides ning ööklubides, kus on märgatud alaealiste viibimist.

Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades

MoNo rakendamise kohta mittetraditsioonilistes kohtades joonistus selgelt välja seisukoht, et pole nn mittetraditsioonilisi kogunemiskohti. Kui noored kogunevad, siis on tegemist noorte kogunemiskohaga.

Ettepanekute osas, mida nad muudaksid mobiilse noorsootöö teostamisel või, mis muudaks mobiilse noorsootöö rakendamise veelgi efektiivsemaks, toodi välja argument, et igas piirkonnas võiks olla eelmise perioodi MoNo tegijatest tugigrupp uutele rakendajatele. See hõlbustaks uute noorsootöötajate sisseelamise perioodi ja noortele oleks ka selline olukord turvalisem, kuna on tekkinud usalduslik suhe täiskasvanu ja noore vahel. Kui mobiilse noorsootöö tegijad iga aasta vahetuvad, siis on noorel vaja iga kord uuesti usalduslik suhe tekitada ja see ei pruugi alati õnnestuda.

Üks vastanutest on veendunud, et edaspidi, kui aastane programm läbi saab, suurendab ta oma piirkonna ulatust, kuna väikestel maapiirkonna noortekeskustel ei ole tihti palju võimalusi mitmekesisteks tegevusteks ja siinkohal saaksid suuremad keskused appi tulla ja kord-paar nädalas/kuus nende tegevusi elavdada.

Kokkuleppele tuleks jõuda ühises MoNo mõistes ja selle kontseptsioonis.

MoNo rakendaja peaks olema paremini äratuntav. Helkurvest ei ole selleks aga hea variant. Töötundide arv ei peaks olema määratud, teavitustöö muudaks selle töö kindlasti efektiivsemaks. MoNo rakendamise puhul on olulised ka põhimõtted, kuid nende toetusele ei ole mõistlik seada väga rangeid reegleid. Järeelvalve Eesti ANK'i poolt MoNo teostamise üle peaks kindlasti olemas olema, kuid põhirõhk võiks olla soovitude jagamisel, mida mobiilse noorsootöö teostamisel muuta, mida on vajalik piirkonna eripärade paremaks tundma õppimiseks teha.

Antud ettepanekud on kindlasti olulised projekti korraldajatele tagasiside mõttes. Osad ettepanekud tuleks võtta arvesse tulevikus sarnaste projektide korraldamise juures ja teine osa ettepanekuid tulenevad osalejate eriarvamustest, milles kunagi ei jõuta kokkuleppele ja mis on koolitajatele parajaks väljakutseks maksimaalse rahulolu saavutamiseks.

Küsimusele, millised on piirkondlikud erinevused mobiilse noorsootöö rakendamisel, joonistus selgelt välja, et väiksemas piirkonnas on lihtsam tööd teha, kuna osapooled puutuvad rohkem kokku ja usalduslik suhe tekib kergemini. Suuremates piirkondades (suurtes linnades) on noori palju rohkem ja kokkupuude nendega on väiksem ning kasuks tuleb väga hea suhtlemisoskus, tänu millele on noorega kergem kontakti saavutada.

Suures ja keskmises piirkonnas on võimalik rakendada Saksa mudeli põhist tänavatööd, millega on Eestis kõige kauem tegeletud. Keskmises, väikses piirkonnas pole sellel eriti mõtet ning see tuleks pigem mugandada vastavalt piirkonna vajadusi silmas pidades. Enamus Eesti MoNo praktikuid on Saksa mudeli koolkonnast ning nende survele seda ka Eestis paljudes kohtades rakendatakse. Kuid Eesti geograafilist eripära arvestades ja piirkondade suurusi ja jagunemisi jälgides tuleks Saksa mudel pigem võtta kasutusse suuremates linnades ning väiksemates piirkondades rakendada Eestisse sobivat mudelit, mis tuleb alles välja töötada.

Väikeses kohas ei ole anonüümsust. Noorsootöötajad tunnevad oma noori läbi noortekeskuse või erinevate sündmuste ning tänaval liikudes teavad noored, kes on MoNo rakendajad. See annab noorsootöötajale eelise ja julguse noortele läheneda, juttu teha ja infot vahetada. Suures linnas on noored töötajatele võõrad, esimeste sammude tegemine on keerulisem ja stabiilsuse loomine ning noorte usalduse võitmine oluliselt raskendatud.

Väikestes piirkondades puudub noortel tihti peale transport, et ringi liikuda - peale kooli suundutakse koju, kus veedetakse palju aega veebikeskkonnas. Sellest tulenevalt tuleb internetis toimuval silma peal hoida ja tihedamini noori nõustada, olenemata nende asukohast.

Positiivse näitena tõi üks vastanutest välja järgneva olukorra: „/.../olin tabanud just pundi noori suitsetamas ja rääkisin nendega kui tuli kohalik patrull ja vaatas mind koos suitsetajatega (alaealistega) mainis ainult et – ok te juba tegelete sellega jah – ja sõitis edasi . Väga hea ja soe tunne oli“ (Rakendaja 6)

Erinevus, koolitusel omandatud teooria ja igapäevase praktika suhtes, on MoNo rakendajate meelest selgelt märgatav. „Koolitusel jagatud nõuanne, et kunagi ei tasu minna tänavatele üksi, ei ole vastanute meelest alati vajalik või isegi turvaline. Välja toodi, et turvalisem on minna üksi kui võtta kaasa koolitamata inimene, millele omakorda seab piiri rahaline võimalus – ühes piirkonnas ei ole tavaliselt mitu koolitatud MoNo rakendajat“. (Rakendaja 7)

Koolitusel keskendutakse peamiselt suuremas piirkonnas tehtavale tänavatööle ja saadud teooriat ei ole võimalik üks ühele kasutada konkreetses piirkonnas. Väiksematel piirkondadel on olukord veel keerulisem. Koolitusel saadud teooria ütleb, kuidas tuleks käituda, kuid tänaval olles tuleb tihti lähtuda kõhutundest ja peab suutma leida lahendusi ka esmapilgul võimatuna näivatele ülesannetele.

3.2.3 Piirkondlikud eripärad MoNo rakendajate arvates 2012/2013 a.

Kolmandal koolitusaastal osalenutest vastas küsimustikule kokku 17 noorsootöötajat, erinevatest piirkondadest üle Eesti. Suurde piirkonda liigitasid end mobiilset noorsootööd tegema 3 vastanut. Keskmisse piirkonda 8 vastanut. Ja väikese piirkonna valisid 17-st vastanud noorsootöötajast 6. Suureks piirkonnaks märgiti suurlinn, elanikega ligi 100 000, kuid suurena vaadati ka väikelinna koos ümbritseva vallaga. Noori vastavalt 17 000 või vahemikus 2 000 – 3 000.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest on kasutusel kõik võimalikud variandid – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonna ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Meetmed mida kõik vastanud kasutavad on töö internetis ja teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades.

Keskmise suurusega piirkonnaks on peamiselt alevi ja küla territooriumid, lisaks ka väikelinnad, kus sotsiaalruumi analüüsi järgi on noori vahemikus 200 – 4 000.

Mobiilse noorsootöö alasuundadest on kasutusel neljast võimalikust variandist kõik neli – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Ülekaalus on noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja kõige vähem leiab kasutust internetis tehtav noorsootöö.

MoNo rakendajad, kes liigitasid end väikesesse piirkonda, rakendavad koolitusel saadud teadmisi põhiliselt küla või valla territooriumil ja sotsiaalruumi analüüsi järgi on seal noori vahemikus 150 – 1 600.

Ka väikeses piirkonnas on mobiilse noorsootöö alasuundadest kasutusel kõik võimalikud variandid – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonna ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Teistest alasuundadest on rohkem kasutusel siiski noorsootöö internetis.

Mobiilse noorsootöö meetodite kasutusele võtuga on MoNo rakendajad välja toonud järgmist, võttes aluseks mobiilse noorsootöö 4 meetodit (tänavatöö, töö internetis, teenuse tagamine teises piirkonnas ja teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades).

Tänavatöö

Tänaval noortega suheldes on saadud noortega kontakti ja tutvustatud neile noortekeskust ning kutsunud noortekeskusesse erinevatele üritustele.

Töö internetis

Interneti keskkond on peamiselt vajalik informatsiooni edastamiseks. Internetis tehtaval tööl nähakse suurt potentsiaali, kuid selleks on vaja noorsootöötajaid selleks tööks välja koolitada. Koolitus peaks olema pidev, kuna see on keskkond, mis muutub väga kiiresti.

Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas

Noorsootööd on olnud võimalik teha valla kaugemates piirkondades, mille tulemusena saab noorsootöö viia noorteni, kellel ei ole logistiliselt võimalik noortekeskusesse tulla.

„Alustasime juba eelmine aasta 2012, esimestena Mobiilse noortekeskusega, ehk bussiga sõitsime mööda valda ringi. Nüüd sellel aastal alustasime projekti Noortekeskus koolis, kust oleme saanud juba kontakti 177 noorega /.../“ (Rakendaja 8)

Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades

Noortekeskuse jaoks tähendab MoNo seda, et noorte kogunemiskohtades jagatud info noortekeskuse võimalustest, toob noortekeskusele klientuuri juurde.

Teadlikumaks noorsootööst said vanemad inimesed (lapsevanemad), kes tegevusi vaatamas käisid ja uurisid, kes teevad ja mis toimub. Hea on ka see, et uues eelarves on eraldi mobiilse noorsootöö teostamiseks vahendid. Summad ei ole küll suured aga mõne noortetelgi väiksemates piirkondades saame tehtud. Paranenud on koostöö piirkonna noortega tegelevate asutuste vahel, suurenenud on ka teadmised noorte tegevustest väljaspool ANK piirkonda

Ettepanekute osas, mida nad muudaksid mobiilse noorsootöö teostamisel või, mis muudaks mobiilse noorsootöö rakendamise veelgi efektiivsemaks, toodi välja et väiksemates kohtades pole tihtipeale tööl kahte noorsootöötajat, mis piirab MoNo rakendamise võimalusi. Tuleks tagada asendustöötaja või võtta noortekeskusesse koha peale teine inimene tööle, vastasel korral mõjub inimressursi vähesus keskuse tööle pärssivalt. Mobiilne noorsootöö nõuab palju lisatööaega, mis tähendab, et seda peaks tegema selleks tööle võetud töötaja, või suurema töökoormusega inimene.

Teine murekoht on see, et kui noorsootöötaja saabki noorega kontakti, leiab probleemkohad, siis puudub tugivõrgustik, et seda noort aidata.

Suuremad takistused on transpordi kallidus, kui KOV-l oleks võimalik tagada transport vabalt valitud ajal ja paindlikult, oleks töö tunduvalt efektiivsem. Lisaks tuuakse välja, et alati ei ole vaja siseruume, et tegevusi läbi viia, sobivad ka erinevad katusealused ja suuremad telgid.

Vajalik oleks MoNo teostaja üle eestiline töötõend, vorm – siis oleksid inimesed teadlikud, et vormikandja ja töötõendiga „monotaja“ on usaldusväärne, oma ala spetsialist.

Ettepanekute osas leitakse veel, et vajalik on järjepidev rahastus ja motiveeritud teostajate olemasolu. Koolitus võiks olla intensiivsem. Rohkem praktikat ja selged juhised, näited ning meetodeid, mida kasutada noorsootöös. Väga palju tuleb ise juurde õppida ja läbi kogemuste ennast analüüsida ja tegutseda efektiivsemalt. Igal piirkonnal on oma vajadused.

MoNo teostamisel oleks suureks abiks, kui kogukond oleks rohkem kaasatud, kuid selles osas saab noorsootöötaja ise palju ära teha.

Küsimusele, millised on piirkondlikud erinevused mobiilse noorsootöö rakendamisel MoNo rakendajate arvamustes, joonistus selgelt välja, et piirkond võib olla suur või väike, loeb aga seal elavate noorte arv. Kui piirkond on suur ja seal elab vähe noori, siis neid on raskem kaasata ja võib ka juhtuda, et neil puuduvad üldse välja kujunenud kogunemiskohad. Suuremas kohas, ja keskustes, on nende leidmine mõnevõrra lihtsam, kuid nende kaasamine jälle raskendatud, sest neid on rohkem ja kohti on ka rohkem kus nad saavad olla, ja noorsootöötaja ei pruugi jõuda nendeni nii hästi kui väikses kohas, kus kõik tunnevad üksteist ja noored tunnevad noorsootöötajad. Suures kohas saab kõne alla tulla pigem tänavatöö, väikses kohas ei ole see nii efektiivne ja ehk isegi vajalik. Eestis ei ole nii suuri tänavahuligaanitsemissi võimalusi ega kaubanduskeskusi, kus aega veeta. Nii noorsootöötaja kui ka noor on anonüümsem. See võib tulla kasuks – tihti usaldatakse võõrastele oma muresid rohkem, kui tuttavatele.

Suures piirkonnas on kindlasti oht suurem, kuna noorsootöötajat ei teata, noori ei tunta isiklikult – kõik on üks suur mass. Peab tegema väga põhjaliku sotsiaalruumi analüüsi. Üksinda ei või kindlasti tänavatööd tegema minna. Samas on suuremates piirkondades teised noorsootööd tegevad inimesed, kes võib-olla on rohkem huvitatud, motiveeritud koostööst ja noorteni jõudmisest.

Väikses kohas on arvatavasti kindlamad kohad ka kus noored oma aega veedavad. Lisaks arvavad nad, et väikses kohas on kergem noori saada tänavalt noortekeskusesse, kuna suures linnas konkureerib noortekeskus pidevalt muude huvidega, mis noori võivad tänaval ligi tõmmata. Kogukonna sidusus on suurem. Oluline jõuda ka keskusest kaugematesse kohtadesse – külakeskustesse – transport ja ühenduvus keskuste ja külade vahel on teatud kellaaegadel võimalik. Õhtuti noori küla peal ei hulgu, tänu millele tuleks koostööd teha suurema asula noorsootöötajaga, kus noored õhtuti on.

Erinevus, koolitusel omandatud teooria ja igapäevase praktika suhtes, on MoNo rakendajate meelest selgelt märgatav. Kohtuda noortega, kellel on nälg, kellel on vähe riideid seljas külmal

ajal, mõjutab rüsuvalt, seda on raske vaadata, raske on jääda professionaalseks, teoorias on kõik kergem. Kui olukord on käes, siis on tunduvalt raskem, mõelda kuidas noortele läheneda, kuidas neid kaasata, kui turvaline see on jne. Pikem praktiline kogemus toob kindlasti välja ka erinevate piirkondade kitsaskohad. Koolitusel oli palju ka sellist teooriat (enesekaitse ja psühholoogia), mida haridusega noorsootöötaja on omandanud koolis juba eelnevalt mitu aastat, millest tulenevalt tundub see kordamisena. Kuid, kuna kõik MoNo koolitusel osalejad ei ole noorsootöölase koolitusega, siis on selline väljaõpe ka vajalik.

Positiivne näitena toob üks rakendaja välja „vastupidise“ MoNo juhtumi. See on järgmine: *„Toimus nn vastupidine MoNo. Kuna MoNo teostamisel teises piirkonnas on kohapealne noortekeskus (kus ma ise töötan) enamasti olnud suletud, siis kaks 11.a tavakülastajat sõitsid ühel neljapäeval päeval 9 km bussiga teise piirkonda MoNo päevale, et tegevustest osa saada, tagasi said nad autoga. Põhjenduseks tõid nad asjaolu, et tulid noorsootöötajale appi, juhiks, kui nende abi vaja on! Loomulikult olin eelnevalt seda võimalust neile maininud, aga ma ei uskunud, et nad selle teoks teevad (lapsevanemad olid peale bussisõiduraha isegi taskuraha kaasa andnud). Minu arvates oli see suurepärane ja positiivne eeskuju teistele noortele!“* (Rakendaja 9)

3.2.4 Kokkuvõte

Küsimusele, millised on piirkondlikud erinevused mobiilse noorsootöö rakendamisel MoNo rakendajate arvamustes, joonistus selgelt välja, et piirkond võib olla suur või väike, loeb aga seal elavate noorte arv.

Suures piirkonnas on võimalik kaasata väga palju erinevaid noori kellega varem kontakti pole olnud, ja noorsootöö teenust on võimalik pakkuda oluliselt laiemale ringile. Sellevõrra on noorsootöö aga pinnapealsem ning tulemuslikkus on küsitav. Peab tegema väga põhjaliku sotsiaalruumi analüüsi..

Tänavale minnakse eesmärgiga noori leida ja suunata, kusjuures üksinda ei või kindlasti tänavatööd tegema minna. Suures linnas on anonüümsus suurem, noored on töötajatele võõrad ja vastupidi, esimeste sammude tegemine on keerulisem ja stabiilsuse loomine ning noorte usalduse võitmine oluliselt raskendatud. Anonüümsus võib tulla ka kasuks, sest tihti usaldatakse

võõrastele oma muresid rohkem, kui tuttavatele. Suures ja keskmises piirkonnas on võimalik rakendada Saksa mudeli põhist tänavatööd, millega Eestis on kõige kauem tegeletud.

Leitakse, et **keskmise suurusega piirkonnas** on MoNo töö kõige efektiivsem. Noortega kontakti saamine on suhteliselt lihtne. Tõenäosus, et kohtud noorega, kellega oled kontakti saavutanud, hiljem tänaval, poes või mujal uuesti, on väga suur. Samas ei ole piirkond liiga väike: piirkonnas pakutakse erinevaid noorsootöö teenuseid, seega saab erinevaid noori suunata just neile sobivate teenuste juurde. Saksa mudeli põhist mobiilse noorsootöö rakendamist (sh tänavatööd), keskmises ja väikeses piirkonnas nähakse suhteliselt kasutuna, kuna „tänavalapsi“ selle kõige otsemas tähenduses või lapsi tänavatel, nendes piirkondades üldiselt ei ole.

Väikese piirkonna võlu on kindlasti see, et noortega saab kiiremini kontakti ja on lihtsam tööd teha, kuna osapooled puutuvad rohkem kokku ja usalduslik suhe tekib kergemini. Samas mobiilse noorsootöö mudel, mida saab Eestis väiksemates piirkondades rakendada tuleb alles välja töötada.

Väikeses kohas ei ole anonüümsust ning tänaval liikudes teavad noored, kes on MoNo rakendajad ja noorsootöötaja tunneb noori (teab nende tausta). See annab noorsootöötajale eelise ja julguse noortele läheneda, juttu teha ja infot vahetada aga võib tekitada ka probleeme.

Interneti noorsootöö on kõige tõhusam keskmises piirkonnas, kus piirkond on piisavalt suur, et paljudega noortega pidevalt kokku ei puutu ja on olemas internetitöö vajadus. Samas on keskmine piirkond ka piisavalt väike, et oleks olemas eelnev kontakt noorega, mis võimaldaks usaldusliku õhkkonna loomist interneti tööks.

Väikestes piirkondades puudub noortel tihtipeale transport, et ringi liikuda - peale kooli suundutakse koju, kus veedetakse palju aega veebikeskkonnas. Sellest tulenevalt tuleb internetis toimuval silma peal hoida ja tihedamini noori nõustada, olenemata nende asukohast, kuid tihtipeale jääb see põgusaks kokkupuuteks, kuna isiklik suhe noorega puudub.

MoNo rakendamise kohta mittetraditsioonilistes kohtades toodi selgelt välja seisukoht, et pole nn mittetraditsioonilisi kogunemiskohti. Kui noored kogunevad, siis on tegemist noorte kogunemiskohaga.

Kui piirkond on suhteliselt suurel maaalal ja seal elab vähe noori, siis neid on raskem kaasata ja võib ka juhtuda, et neil puuduvad väljakujunenud kogunemiskohad. Suuremas kohas, ja keskustes, on nende leidmine mõnevõrra lihtsam, kuid nende kaasamine jälle raskendatud, sest neid on rohkem ja kohti, kus nad olla saavad, ka rohkem ja noorsootöötaja ei pruugi jõuda nendeni nii hästi kui väiksemates kohtades.

Mobiilse noorsootöö meetodite kasutamise kohta teises piirkonnas tuuakse näidetena välja tegevusi valla kaugemates piirkondades, aga ka linnaliini bussides ning ööklubides, kus on märgatud alaealiste viibimist. Oluliseks peetakse teise piirkonna sotsiaalruumi analüüsi ja koostööd sealse noorsootöötajaga.

3.3 Kasutatavate meetodite eelistus

Antud peatükis toon kokkuvõtted uurimisküsimusele: Millised mobiilse noorsootöö meetodid on enim kasutatavad ?

Mobiilse noorsootöö meetodid on 1) tänavatöö 2) töö internetis 3) noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja 4) noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. (Mobiilne Noorsootöö, Eesti ANK järgi)

3.3.1 Eelistused läbi aastate

2010/2011 aastal rakendasid vastanutest mobiilset noorsootööd 14 noorsootöötajat. Nendest 7 tegid tööd suures piirkonnas, 5 keskmises piirkonnas ja 2 väikeses piirkonnas.

2011/2012 aastal rakendasid vastanutest mobiilset noorsootööd 13, nendest suures piirkonnas 2, keskmises 3 ja väikeses piirkonnas 8 MoNo rakendajat.

2012/2013 aastal rakendanud MoNo töötajatest vastas küsimustikule 17, nendest liigitas end suurde piirkonda 3, keskmisesse 8 ja väikesesse piirkonda 6 rakendajat.

Mobiilse noorsootöö neljast võimalikust alasuunast on läbi aastate kasutusel kõik neli – tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades.

Kui vaadata läbi aastate kasutatud meetodite eelistusi (joonis 5), siis on näha, et tänavatöö oli esimesel aastal tugevalt ülekaalus, internetis tehatav töö ja teenuse pakkumine noorte kogunemiskohtades, on suhteliselt tasakaalus.

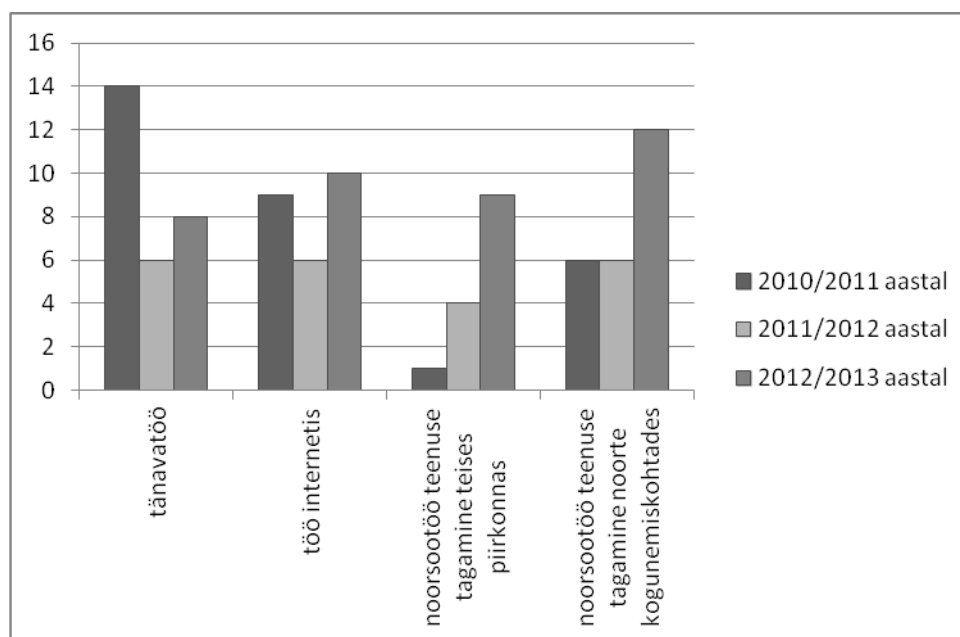
Tänavatöö osakaal on aasta aastalt langenud. Esimesel aastal oli see tugevalt ülekaalus (14), teisel aastal langes rohkem kui poolevõrra (6), kuid kolmandal aastal taas tõusnud (8). Sellest võib järeldada, et kui mobiilse noorsootöö tegemist Eestis alustati, oli tänavatöö kõige populaarsem. See võib olla tingitud ka selles, et mobiilse noorsootöö konseptsiooni võeti otse üle

Saksamaalt, kus see peamiselt tähendabki tänaval tehtavat tööd, ning seda sai kohe rakendada hakata, ilma et peaks suuri muutusi läbi viima.

Töö internetis on läbi aastate olnud suhteliselt tasakaalus – esimesel aastal 9, teisel 6 ja kolmandal 10.

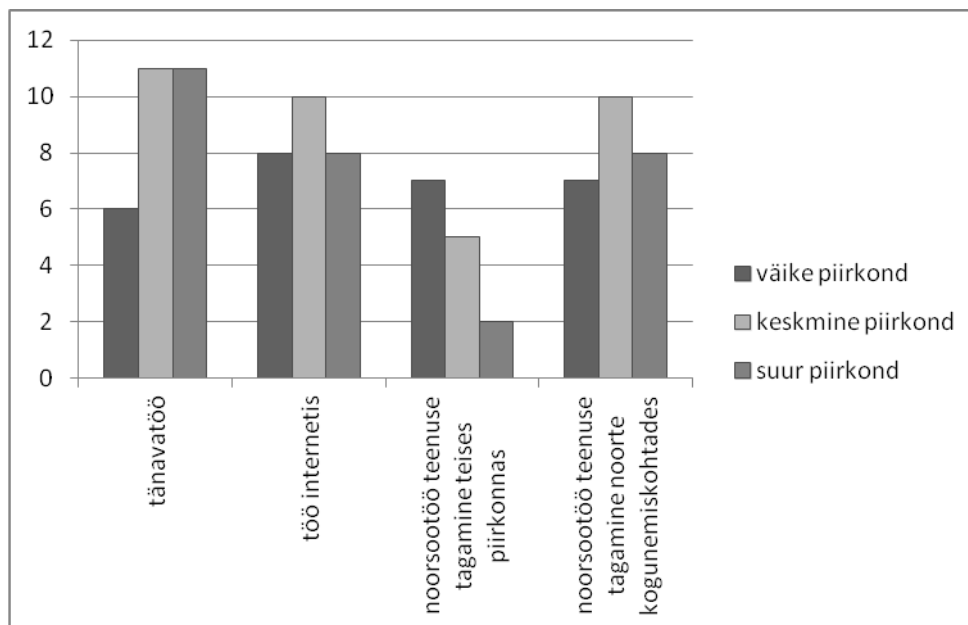
Kõige suurem erinevus aastate lõikes tuleb välja **noorsootöö teenuse tagamise osas teises piirkonnas**. Esimesel aastal oli see 1, teisel 4 ja kolmandal aastal tõusis hüppeliselt 9-le. See võib olla tingitud ka sellest, et seda meetodit on kõige keerulisem üks ühele üle võtta ja rakendada asuda. Olukord Eestis on midagi muud, kui mujal Euroopas ja et seda töö tulemuslik oleks, tuleb teha mugandusi, mis on aga äärmiselt töömahukas.

Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on esimesel kahel aastal ühesugune (6), kuid viimasel aastal teeb suure hüppe ja tõuseb kahekordseks (12). See võib tähendada, et arusaam sellest meetodist on muutunud. Tänavatöö ja teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on üksteist tasakaalustanud, kuna mõlemad leiavad üldiselt aset tänaval ja avalikes kohtades, kus noored kogunevad.

Joonis 5. MoNo rakendajate mobiilse noorsootöö meetodite eelistus erinevate aastate lõikes

Kui vaadata kasutatud meetodite eelistusi (joonis 6) piirkondade põhisealt, siis on näha, et kõige suuremad erinevused on noorsootöö teenuse tagamisel teises piirkonnas.

Joonis 6. MoNo rakendajate mobiilse noorsootöö meetodite eelistus läbi aastate, piirkondade suurusest tulenevalt.

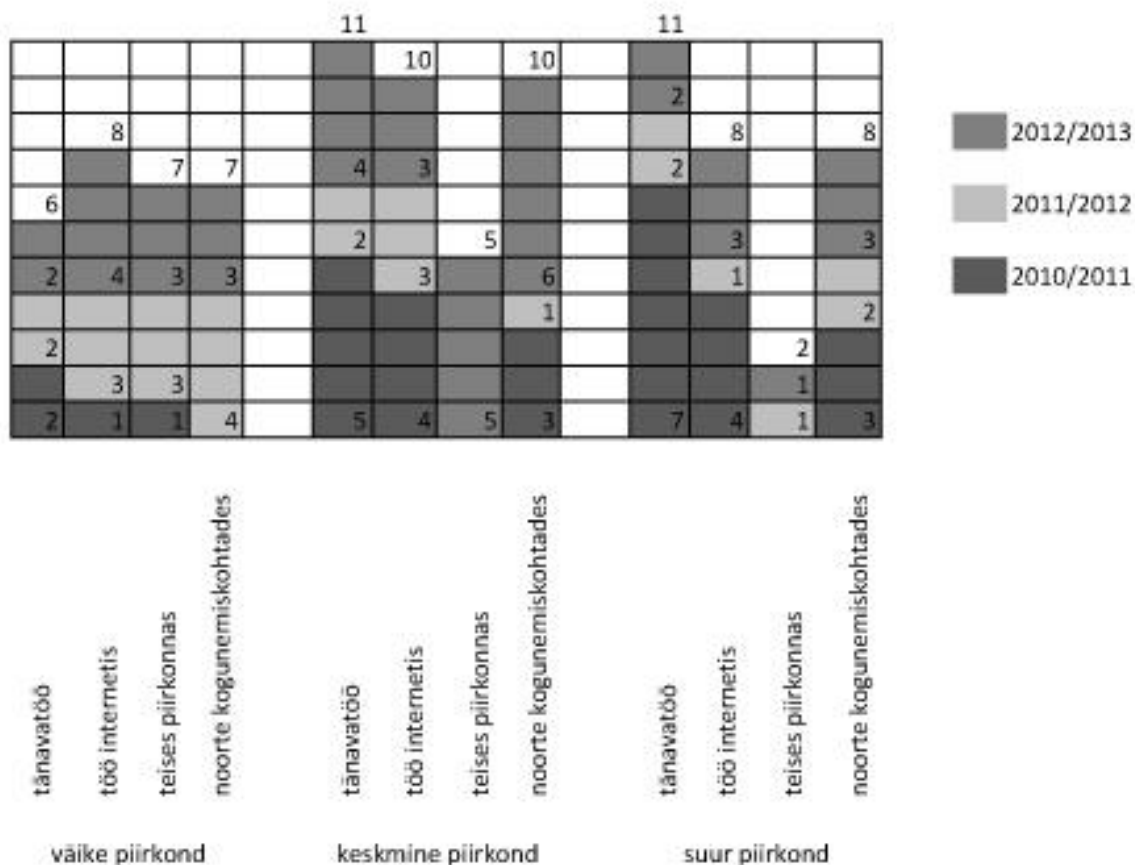
Tänavatööd kasutatakse nii suures, kui keskmises piirkonnas võrdselt (11), kuid väikeses piirkonnas on selle rakendamine peaaegu poole väiksem (6).

Töö internetis on kõikides piirkondades suhteliselt võrdne – väikeses ja suures on näitaja 8, kuid keskmises piirkonnas natuke kõrgemal, olles 10.

Noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas on kõige suurem väiksemates piirkondades (7), siis tuleb keskmine piirkond (5) ja kõige madalam suures piirkonnas (2). See võib tähendada seda, et kuna suurtes piirkondades on erinevaid noori ja piirkondi, kus käia rohkem, siis ei jätku aega ja ressursi, et minna „oma piirkonnast“ väljapoole.

Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on kõige kõrgem keskmises piirkonnas (10), siis suures piirkonnas (8) ja siis väikeses piirkonnas (7). (vt joonis 6)

Kõige ülevaatlíkuma pildi erinevate meetodite kasutamisest MoNo rakendajate poolt annab joonis on 7, kus on piirkondade kaupa välja toodud meetodite eelistused erinevatel aastatel, kusjuures numbriga on tähistatud rakendajate arv.

Joonis7. Kasutatavate meetodite eelitus piirkondade põhjal, erinevate aastate lõikes

Väikeses piirkonnas (vt joonis 7) on tänavatöö tegemise osakaal olnud läbi aastate sama, olles igal aastal vaid kahe MoNo rakendaja poolt äramärgitud. Internetis tehtava töö osakaal on aga iga järgneva aastaga kasvanud – olles esimesel aastal 1, teisel 3 ja kolmandal aastal 4 korda vastajate poolt ära märgitud. Mobiilse noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas on samamoodi olnud läbi aastate kasvavas võtmes – kus esimesel kahel aastal on kasvanud sama sammuga kui internetis tehtav töö, kuid viimasel koolitusperioodil (2012/2013) jäänud siis vähem kasutatavamaks (3). Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades ei saanud esimesel aastal üldse MoNo rakendajate poolt ära märgitud, kui järgnevatel aastatel on selle meetodi eelistus hüppeliselt kasvanud – teisel aastal 4 võrra ja kolmandal aastal 3 kasutaja võrra rohkem.

Keskmise suurusega piirkonna puhul (vt joonis 7) on tänavatöö olnud kõige populaarsem (5) esimesel koolitusaastal (2010/2011), teisel aastal langes 3-le, et siis kolmandal aastal jälle tõusta 4 kasutaja poolt mainituks. Töö internetis on samamoodi selles piirkonnas olnud esimesel aastal kõige populaarsem, olles ära märgitud 4 korral, teisel ja kolmandal aastal on, aga saanud äramärgimist 3 MoNo rakendaja poolt. Noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas on saanud

äramärkimist ainult viimasel koolitusaastal 5 MoNo rakendaja poolt. Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on esimesel aastal 3 korda ära märgitud, teisel ainult 1, kuid viimasel koolitusaastal suisa 6 korda mainitud MoNo rakendajate poolt.

Suures piirkonnas on esimesel aastal kõige populaarsem tänavatöö, mida rakendasid 7 vastanut, teisel ja kolmandal aastal on see langenud ja seda on rakendanud ainult 2 vastanut. Töö internetis on samamoodi esimesel aastal kõige enam äramärkimist saanud, teisel aastal on seda rakendanud ainult 1 vastanu ja kolmandal aastal 3 rakendajat. Noorsootöö teenuse tagamist teises piirkonnas ei ole esimesel aastal rakendanud keegi, ning ka nii teisel kui kolmandal aastal on selle populaarsus äärmiselt väike, olles ära märgitud ainult ühel korral. Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades (vt joonis 7) on olnud läbi aastate suhteliselt võrdne – esimesel aastal 3, teisel 2 ja kolmandal aastal 3 korda ära märgitud.

3.4 Järeldused

Lõputööd kirjutama asudes, sai tõstatatud esimeseks uurimusprobleemiks: Millised on mobiilse noorsootöö praktikate erinevused eri suurusega piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes?

Tänavatööd kasutatakse nii suures, kui keskmises piirkonnas võrdselt (11 rakendajat), kuid väikeses piirkonnas on selle rakendamine peaaegu poole väiksem (6 rakendajat).

Töö internetis on kõikides piirkondades suhteliselt võrdne – väikeses ja suures piirkonnas on rakendajaid 8, kuid keskmises piirkonnas natuke rohkem ehk 10 rakendajat.

Noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas on kõige suurem väiksemates piirkondades (7 rakendajat), siis tuleb keskmine piirkond (5 rakendajat) ja kõige vähem kasutusel suures piirkonnas (2 rakendajat). See võib tähendada seda, et kuna suurtes piirkondades on erinevaid noori ja piirkondi, kus käia rohkem, siis ei jätku aega ja ressursi, et minna „oma piirkonnast“ väljapoole.

Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on kõige rohkem kasutusel keskmises piirkonnas (10 rakendajat), siis suures piirkonnas (8 rakendajat) ja siis väikeses piirkonnas (7 rakendajat).

Hüpoteesiks uurimustöös oli, et mobiilse noorsootöö praktikad ja kasutatavad meetodid, erinevad aastate lõikes ja piirkonna suuruse poolest, kuid see ei leidnud kinnitust.

Vaadates kasutatavaid meetodeid aastate lõikes, 2010/2011 – 2011/2012 – 2012/2013 – siis on näha, et tänavatööd on esimesel aastal rakendatud 14 korral, teisel aastal 6 ja kolmandal aastal 8 korral.

Internetis tehtava töö puhul on nendeks rakendamist äramainitud numbriteks vastavalt 9-7-11 rakendajad ning arvestades vastajate osakaalu, ei saa seda pidada suureks erinevuseks.

Noorsootöö teenuse tagamise puhul teises piirkonnas on aga erinevused kõige suuremad aastate lõikes vastavalt 1-5-9. Kusjuures võib täheldada meetodi kasutamise kasvu aasta aastalt.

Ja noorsootöö teenuse tagamise puhul noorte kogunemiskohtades on vastanud rakendajate poolt mainitud arvud vastavalt 6-7-12, mis on samuti läbi aastate tõusvas joones, suurema meetodi kasutamise suunas kasvanud, tehes viimasel aastal suure hüppe.

Nendest andmetest võib välja lugeda, et hüpoteesi osa, kus ma eeldasin et erinevate aastate lõikes on rakendamise osas näha erinevusi, võib tõdeda et „jah, erinevus aastate lõikes on tõesti olemas“, kuid need erinevused ei ole suured.

Tulles teise poole juurde oma hüpoteesis, kus uskusin, et praktikad ja kasutatavad meetodid erinevad piirkonna suuruse poolest – väikeses piirkonnas on kõik neli meetodit võrdselt tähtsad, keskmises piirkonnas kasutatakse vähem „teise piirkonna“ töömeetodit ja suures piirkonnas kasutatakse seda kõige vähem.

Piirkonna suurusest tulenev erinevus tuleb välja ainult noorsootöö teenuse tagamise puhul teises piirkonnas, kus kõige enam kasutatakse seda väikeses piirkonnas ja kõige vähem suures piirkonnas.

Teiseks uurimisprobleemiks oli: Millised mobiilse noorsootöö meetodid on nende poolt enim kasutatavad?

Kui vaadata läbi aastate kasutatud meetodite eelistusi, siis on näha, et tänavatöö osakaal on aasta aastalt langenud. Esimesel aastal oli see tugevalt ülekaalus (14), teisel aastal langes rohkem kui poolevõrra (6), kuid kolmandal aastal taas tõusnud (8). Sellest võib järeldada, et kui mobiilse noorsootöö tegemist Eestis alustati, oli tänavatöö kõige populaarsem. See võib olla tingitud ka selles, et mobiilse noorsootöö konseptsiooni võeti otse üle Saksamaalt, kus see peamiselt tähendabki tänaval tehtavat tööd, ning seda sai kohe rakendada hakata, ilma et peaks suuri muutusi läbi viima. Töö internetis on läbi aastate olnud suhteliselt tasakaalus – esimesel aastal 9, teisel 6 ja kolmandal 10. Kõige suurem erinevus aastate lõikes tuleb välja noorsootöö teenuse tagamise osas teises piirkonnas. Esimesel aastal oli see 1, teisel 4 ja kolmandal aastal tõusis hüppeliselt 9-le rakendajale. See võib olla tingitud ka sellest, et seda meetodit on kõige keerulisem üks ühele üle võtta ja rakendada asuda. Olukord Eestis on midagi muud, kui mujal Euroopas ja et seda töö tulemuslik oleks, tuleb seda kohandada ja teha mugandusi, mis on aga

äärmiselt töömahukas. Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on esimesel kahel aastal ühesugune (6), kuid viimasel aastal teeb suure hüppe ja tõuseb kahekordseks (12). See võib tähendada, et arusaam sellest meetodist on muutnud. Tänavatöö ja teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades on üksteist tasakaalustanud, kuna mõlemad leiavad üldiselt aset tänaval ja avalikes kohtades, kus noored kogunevad.

Hüpoteesina eeldasin, et mobiilse noorsootöö meetoditest on enim kasutusel tänavatöö ja see leidis kinnitust, sest kui vaadata mobiilses noorsootöös kasutusel olevate meetodite kasutatavust rakendajate poolt - tänavatöö 28 (esimesel aastal 14, teisel 8, kolmandal 8), töö internetis 25 (esimesel aastal 9, teisel 6, kolmandal 10), noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas 14 (esimesel 1, teisel 4, kolmandal 9) ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades 24 (esimesel 6, teisel 6, kolmandal 12) rakendajate arvamustes, siis tuleb välja, et mu tõstatatud hüpotees vastab tõele. Kuid tänavatöö on napilt ülekaalus ning tähtsusele teisele kohale, napilt edestades noorsootöö teenuse tagamist noorte kogunemiskohtades, on internetis tehtav töö. See näitab seda, et internetis tehtav töö muutub aina tähtsamaks, ning sellealaseid teadmisi peavad noorsootöötajate pidevalt täiendama.

KOKKUVÕTE

Minu lõputööle teemal „Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes“ seadsin eesmärgiks uurida 1) Millised on mobiilse noorsootöö praktikate erinevused eri suuruses piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes ja 2) Millised mobiilse noorsootöö meetodid on nende poolt enim kasutatavad?

Selleks viisin läbi ankeetküsitluse 2010-2013 aastal MoNo koolitusel osalenud noorsootöötajatega

Hüpoteesidena eeldasin, et:

1. Mobiilse noorsootöö praktikad ja kasutatavad meetodid erinevad aastate lõikes ja piirkonna suuruse poolest.
2. Mobiilse noorsootöö meetoditest on enim kasutusel tänavatöö

Küsimusele, millised on mobiilse noorsootöö erinevused eri suurusega piirkondade näitel MoNo rakendajate arvamustes, joonistus selgelt välja, et piirkond võib olla suur või väike, loeb aga seal elavate noorte arv.

Suures piirkonnas on võimalik kaasata väga palju erinevaid noori kellega varem kontakti pole olnud, ehk teenust on võimalik pakkuda oluliselt laiemale ringile. Sellevõrra on see aga pinnapealsem ning tulemuslikkus on küsitav. Peab tegema väga põhjaliku sotsiaalruumi analüüsi.

Leitakse, et keskmise suurusega piirkonnas on MoNo töö kõige efektiivsem. Noortega kontakti saamine on suhteliselt lihtne. Tõenäosus, et kohtud noorega, kellega oled kontakti saavutanud, hiljem tänaval, poes või mujal uuesti, on väga suur. Samas ei ole piirkond liiga väike: piirkonnas pakutakse erinevaid noorsootöö teenuseid, seega saab erinevaid noori suunata just neile sobivate

teenuste juurde. Saksa mudeli põhists mobiilse noorsootöö rakendamist, millel on põhiohk tänavatööl, keskmises ja väikeses piirkonnas näha suhteliselt kasutuna, kuna „tänavalapsi“ selle kõige otsemas tähenduses, nendes piirkondades üldiselt ei ole.

Väikese piirkonna võlu on kindlasti see, et noortega saab kiiremini kontakti ja on lihtsam tööd teha, kuna osapooled puutuvad rohkem kokku ja usalduslik suhe tekib kergemini. Samas mobiilse noorsootöö mudel, mida saab Eestis väiksemates piirkondades rakendada tuleb alles välja töötada.

Tänavale minnakse eesmärgiga noori leida ja suunata.

Suures ja keskmises piirkonnas on võimalik rakendada Saksa mudeli põhists tänavatööd, millega on Eestis kõige kauem tegeletud

Suures linnas on noored töötajatele võõrad, esimeste sammude tegemine on keerulisem ja stabiilsuse loomine ning noorte usalduse võitmine oluliselt raskendatud. Nii noorsootöötaja kui ka noor on anonüümsem. See võib tulla ka kasuks – tihti usaldatakse võõrastele oma muresid rohkem, kui tuttavatele. Üksinda ei või kindlasti tänavatööd tegema minna. Väikeses kohas ei ole anonüümsust ning tänaval liikudes teavad noored, kes on MoNo rakendajad. See annab noorsootöötajale eelise ja julguse noortele läheneda, juttu teha ja infot vahetada.

Interneti noorsootöö on kõige tõhusam keskmises piirkonnas, kus piirkond on piisavalt suur, et paljudega tihti kokku ei satu, st on olemas internetitöö vajadus, kuid samas piisavalt väike, et oleks olemas tõhusaks interneti tööks vajalik eelnev kontakt.

Väikestes piirkondades puudub noortel tihtipeale transport, et ringi liikuda - peale kooli suundutakse koju, kus veedetakse palju aega veebikeskkonnas. Sellest tulenevalt tuleb internetis toimuval silma peal hoida ja tihedamini noori nõustada, olenemata nende asukohast, kuid tihtipeale jääb see põgusaks kokkupuuteks, kuna isiklik suhe noorega puudub.

Kui piirkond on suur ja seal elab vähe noori, siis neid on raskem kaasata ja võib ka juhtuda, et neil puuduvad väljakujunenud kogunemiskohad. Suuremas kohas, ja keskustes, on nende leidmine mõnevõrra lihtsam, kuid nende kaasamine jälle raskendatud, sest neid on rohkem ja kohti, kus nad olla saavad, ka rohkem ja noorsootöötaja ei pruugi jõuda nendeni nii hästi kui väiksemates kohtades.

Üheks hüpoteesiks oli, et mobiilse noorsootöö praktikad ja kasutatavad meetodid, erinevad aastate lõikes ja piirkonna suuruse poolest. Saadud andmetest võib välja lugeda, et hüpoteesi osa, kus ma eeldasin et erinevate aastate lõikes on rakendamise osas näha erinevusi, need siiski nii suured ei ole. Piirkonna suurusest tulenev erinevus tuleb välja ainult noorsootöö teenuse

tagamise puhul teises piirkonnas, kus kõige enam kasutatakse seda väikeses piirkonnas ja kõige vähem suures piirkonnas.

Teise hüpoteesina eeldasin, et mobiilse noorsootöö meetoditest on enim kasutusel tänavatöö, mis leidis kinnitust. Tänavatöö on selgelt ülekaalus, kuid teisele kohale, napilt edestades noorsootöö teenuse tagamist noorte kogunemiskohtades, on tõusnud internetis tehtav töö. See näitab seda, et internetis tehtav töö muutub aina tähtsamaks, ning sellealaseid teadmisi peavad noorsootöötajate pidevalt täiendama.

Samuti selgus uuringust, et oleks vaja välja töötada ühtne mobiilse noorsootöö konseptsioon, mis sobiks eesti keskkonda. Selle olemasolul oleks lihtsam tööd teha ja ülesandeid jagada, selgemini oleks piiritletud ka suhted teiste olemasolevate instantsidega.

Vastanute poolt sai ära märgitud ka tõsiasi, et tuleb mõelda aspektile, kuidas MoNo töötajat saaks paremini tavainimesest eristada ja et helkurvest ei ole parim lahendus.

Ära märkimist vajab ka asjaolu, et piirkondadesse, peale aastase programmi läbimist, võiks jääda alles tugigrupid, kes aitavad uutel MoNo rakendajatel sisse elada ja noortega kiiremini usaldusliku kontakti luua.

Mobiilse noorsootöö alase kirjandusega tutvumine andis mulle selgema ülevaate mobiilse noorsootöö võimalustest ja selle rakendamise eripärast.

KASUTATUD KIRJANDUS

Elliston, A. 2007. Tänavanoorsootöö. *Noorsootöö käsiraamat. Toim. Übius, Ü., Metsäär, M.* Tallinn: Tallinna Spordi- ja Noorsooamet ja MTÜ Noorte AMG, lk 9-10.

Enn, Ü., 2000, *Tänavalapsed ja neile suunatud sotsiaaltöö tänases Eestis*, Tallinna Pedagoogikaülikool, [bakalaureusetöö], <http://dspace.utlib.ee>

Erinoorsootöö, 2012,
<http://www.hm.ee/index.php?045105> (07.03.2012)

Euroopa Sotsiaalfond, 2013, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_728&sName=euroopa-sotsiaalfond (17.05.2013)

Fookus: Mobiilne noorsootöö 2010. Ajakiri Aken lk 6-7 internetiväljaanne
<http://aken.enl.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=8513/aken33web.pdf> (17.05.2013)

Hindriks, M. 2012, *Tänavanoorsootöö praktiseerimisvalmidus Eestis selle algusaastatel ja täna*, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, [lõputöö], <http://dspace.utlib.ee>

International Society for Mobile Youth Work. ISMO. Rahvusvahelise noorsootöö kodulehekül, http://ismo-online.de/logicio/pmws/indexDOM.php?client_id=ismo&page_id=aktuell&lang_iso639=en (07.03.2012).

Johanson, A. 2011. *Mobiilne noorsootöö kui erinoorsootöö meetod: selle rakendamise vajalikkus ja võimalikkus töös riskinoortega Eestis Tallinna näitel*, Tallinna Ülikool [magistritöö], <http://dspace.utlib.ee>

Kraanveld, E. 2004, *Tänavalapsed Tallinnas: nende aitamise võimalusi*, Tallinna Pedagoogikaülikool, [magistritöö], <http://dspace.utlib.ee>

Keppeler, S., Specht, W., 2011, *Kogukonnatöö*, <http://mitteformaalne.ee/mobnomaterjalid.html> (17.05.2013)

Korp, E., Specht, W., 2007, *Mobiilse noorsootöö konseptsioon: rahvusvahelised ja Eesti kogemused ning võimalused*. Artiklike kogumik., Tallinn.

Masso, A., 2004, *Eesti siirdekultuur läbi identiteetide prisma*, http://www.sotsioloogia.ee/vana/esso3/15/anu_masso.htm (30.04.2012)

Mobiilne noorsootöö, 2013, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_868&sName=mobiilne-noorsoot%C3%B6 (07.03.2012)

Mobiilne noorsootöö riskioludes elavate noortega, 2011, seminari kokkuvõte, <http://mitteformaalne.ee/mobnomaterjalid.html> (17.05.2013)

Mobiilse noorsootöö abiraamat, 2013, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_941&sName=mobiilse-noorsoot%C3%B6-abiraamat (17.04.2013)

MoNo, 2012, Eesti ANK kodulehekül, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_816&sName=mono (29.02.2012)

MoNo koolitus, 2010, pressiteade, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_767&sName=mono-koolitus (30.04.2012)

Noorsootöö strateegia 2006-2013, 2006. Eesti Noorsootöö keskuse kodulehekül, <http://www.entk.ee/sites/default/files/noorsoot%C3%B6%C3%B620strateegia%202006-2013.pdf> (07.03.2012)

Paabort, H., 2011, *MoNo esitlus koolituse jaoks*, koolitusmaterjal, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_883&sName=koolitusmaterjalid-2011 (17.05.2013)

Rahvaarv piirkondlikes haldusüksustes, 2012, Statistikaameti kodulehekül, <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/statfile2.asp> (18.03.2012)

Ristikivi, L., 2009, *Noorsootöö meetodid*. Loengumaterjal. Tartu Ülikool, Narva

Ristikivi, L., 2011, *MoNo mõisted ja põhitõed*, koolitusmaterjal, Eesti ANK kodulehekül, http://www.ank.ee/?p=p_883&sName=koolitusmaterjalid-2011 (30.04.2012)

Talur, P. 2010, *Kvaliteedihindamine noorsootöös noortekeskuste näitel*, Tartu Ülikool [magistritöö], Tartu

Vallsalu, T. 2012, *Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis suure, keskmise ja väikese piirkonna näitel MoNo rakendajate arvamustes*, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, [seminaritöö], Viljandi

LISAD

Lisa 1. Küsimustiku ankeet 2010-2011

EESTI AVATUD NOORTEKESKUSTE ÜHENDUSE

NOORTE KONKURENTSIVÕIME SUURENDAMISEKS JA SOTSIAALSE TÕRJUTUSE VÄHENDAMISEKS ÜHISKONNALE PAKUTAVA NOORSOOTÖÖ TEENUSE OSUTAMINE LÄBI NOORTEKESKUSTE tegevusperioodi 2010/2011 MoNo rakendajate KÜSITLUS mai 2011

Hea MoNo rakendaja!

Palume sul seoses MoNo teenuse arendamisega vastata järgnevatele küsimustele. Korraldame selle mini-uuringu, et saada paremat ülevaadet piirkondlikest eripäradest ning selleks et tulevikus MoNo tööd ja koolitust paremini korraldada. Palun vasta kindlasti, sest iga arvamus on meile tähtis!

NB! Püüame tagada ananüümsuse andmete edastamisel, seega võid olla avameelne kui tahad midagi praeguse töökorralduse juures kritiseerida. Selleks, et kriitika oleks konstruktiivne, lisa ka kuidas asjad peaks Sinu arvates olema.

1. Milline on Sinu noorsootööalane
 - a. haridus
 - b. kogemus (aastates)
2. Millises piirkonnas Sa teed (enda hinnangul) MoNot? Märki üks:
 - a. suures
 - b. keskmises
 - c. väikeses
3. Sotsiaalruumi analüüsi järgi kui palju on piirkonnas:
 - a. elanikke
 - b. noori
4. Millist meetodit (meetodeid) kasutad? (Tänavatöö / töö Internetis / noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas / noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades.)
5. Kuidas need meetodid töötavad Sinu piirkonnas? Mis on hästi ja mida muudaksid?
6. Mida peaks tegema teenuse pakkumiseks teises piirkonnas? Kas Sina saaksid seda korraldada, kuidas?
7. Millised probleemid on tekkinud seoses MoNo tööga?
8. Kuidas on muutunud sinu töö seoses MoNo rakendamisega?
9. Mida erilist tooksid välja MoNo rakkendamise kohta suures/keskmises/väikese piirkonnas? (Kirjelda eripära vastavalt esimeses küsimuses tehtud valikule.)
10. Too üks positiivne näide oma MoNo tööst. (Kirjelda protsessi ja tulemust.)
11. Lisa midagi, mida ei küsitud aga tahaksid kindlasti jagada

Kui midagi jäi selgusetuks, võta ühendust:
Piret Eit, 507 6560, pireit@gmail.com
Heli Erik, 523 6504, heli.erik@ank.ee

Lisa 2. Küsimustiku ankeet 2011-2013

Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis suure, keskmise ja väikese piirkonna näitel MoNo rakendajate arvamustes.

Hea MoNo rakendaja, olen Triin Vallsalu, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia III kursuse huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava üliõpilane. Palun Sind osaleda küsitluses, mis on koostatud Seminaritöö raames, milles uurin mobiilse noorsootöö erinevusi Eestis suure, keskmise ja väikese piirkonna näitel MoNo rakendajate arvamustes. Järgnev küsimustik on anonüümne ning ei kuulu laiemale avalikustamisele, küll aga kajastuvad saadud andmed seminaritöös.

Palun vasta kindlasti, sest iga arvamus on meile tähtis!

12. Milline on Sinu:

- a. haridus:
- b. noorsootööalane haridus:
- c. kogemus noorsootöös (aastates):
- d. kogemus MoNo's (aastates):

13. Millises piirkonnas Sa teed (enda hinnangul) MoNot? Märgi üks:

- a. Suures
- b. keskmises
- c. väikeses

14. On selleks piirkonnaks:

- a. linn
- b. küla/alev

15. Sotsiaalruumi analüüsi järgi kui palju on Teie MoNo piirkonnas:

- a. elanikke:
- b. noori:

16. Millist mobiilse noorsootöö alasuunda Sina teostad/rakendad? Märgi üks või mitu:

- a. tänavatöö

- b. töö Internetis
- c. noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas
- d. noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades

17. Kuidas need tegevusuunad on mõjutanud noorsootöö kvaliteeti Sinu piirkonnas? Mis on muutunud Teie või noortekeskuse jaoks? (vajadusel kirjuta pikemalt siin ja teistel punktiirjoontel)

Kas Teil on ettepanekuid, mida Sina muudaksid mobiilse noorsootöö teostamisel või, mis muudaks mobiilse noorsootöö rakendamise veelgi efektiivsemaks?

18. Kas Te olete mobiilset noorsootööd teostanud mittetraditsioonilises noorte kogunemis- või asukohas? Lisa näide.

19. Millised erinevused on Teie arvates mobiilse noorsootöö teostamisel suures/keskmises/väikeses piirkonnas?

Too üks positiivne näide oma MoNo tööst. (Palun kirjelda protsessi ja tulemust.)

20. Kas Teie arvates mobiilse noorsootöö praktika erineb koolitusel saadud teooriast, kui jah siis, mis teemal?

TÄNAN!

Küsimuste korral võite võtta ühendust minuga

Triin Vallsalu 56987730, triin.vallsalu@kultuur.edu.ee

või minu juhendajaga Piret Eit, 5076560, piret.eit@ut.ee

Lisa 3. 2010/2011 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst

Mobiilse noorsootöö meetodite kasutusele võtuga on MoNo rakendajad, 2010/2011 aastal välja toonud järgmist:

- MoNo rakendamine mitte „oma“ piirkonnas, ehk uues piirkonnas on osutunud oodatust raskemaks, kuna lähemat kontakti saada on keeruline. Lihtne on saada kontakti selleks, et saada vastust mõnele küsimusele või et midagi pakkuda (infosedelit või helkurit), kuid sellega asi piirdub. Piirkonna olemasoleval noorsootöötajal oleks parema kontakti saamine kergem. Teise võimalusena näen, et kui MoNo töötaja siseneb uue võõrasse noorsootöö keskkonda peab see olema oluliselt ajamahukam, kuna tulemusteni jõudmiseks läheb väga palju aega.
- Töö on muutunud palju mitmekesisemaks ja vaheldusrikkamaks. MoNo on sundinud välja astuma oma mugavustsoonist ning on kaasa toonud ka enda isikliku arenemise. Suurema osa töötundide jätmine kevad-suvekuudele on tinginud muu töökoormuse vähendamise ning abilise palkamise. Kokkuvõtteks on tegu positiivse muudatusega kuna seeläbi on teenuste mitmekesisus laienenud lisaks MoNo pakkumise ka teise töötaja tegevusvaldkondade võrra. MoNo on kaasa toonud väga palju eneseanalüüsi aga ka läbikukkumise kartust.
- Tegevustesse ja mängusesse kaasamise moment on siiani jäänud kahtlaseks. On tore pakkuda mingeid tegevusi, kuid ma pole märganud mingit seost noorte avatuse ja nende tegevuste vahel. Need kes on olnud avatud on olnud seda sõltumata tegevustest ning need, kes polnud avatud ei ole seda ka peale ühistegevusi. Tegevused on toredad aga eesmärgipärasus on kaheldav. Vaid läbi rääkimise on mingit edu märgata.
- Kontakti läbi interneti tuleb ette harvem, kuid pärast muudmoodi kontakti saavutamist usalduse tekkimiseks ning info jagamiseks on internet noore jaoks turvaline ja mugav keskkond.
- Tuleb leida lisaaega MoNo-ga tegelemiseks, kuid enamjaolt kogunevad noored neil aegadel, kui põhitöökohal tööaeg on lõppenud, seega need tegevused üksteist ei sega. Küll aga vajab aja ja ressursside planeerimist.
- Töö on alles alguses. Päris täpselt ei julge veel öelda, kuidas nad töötavad, sest puudub eelnev kogemus. Veidi keeruline on pidevalt uute noortega kontakti leida, sest väga harva kohtame tuttavaid nägusid. Meie piirkonnas on väga palju vene rahvusest noori ning

keelebarjääri tõttu nendeni kahjuks ei jõua. Piirkonna suuruse tõttu ei ole leidnud ka kõiki noorte kogunemiskohti veel üles, mis on kuskil nurga taga.

- Väga harva kohtab samu noori, kellega on juba kontakt saavutatud. Pidevalt peab mõtlema, kuidas uute noorte juurde läheneda.
- Kuna tööd on tehtud suhteliselt vähe aega, siis ei tea veel kindlat öelda, kuidas asi töötab, kuid näha on, et see on vajalik ning noori on palju, kellega on vaja tegeleda just nimelt tänavatöö käigus
- Internetis ja tänaval on noori palju ja nendega on palju teha. Hetkel jääb puudu aga ikkagi MoNo-tajatega ühise aja leidmises, et minna kahekesi ja tegutseda.
- Mul on tekkinud rohkem selline „MoNo-pilk“. Märkan ja kuulen palju rohkem. Olen algusest peale arvanud, et MoNo tegemine on vajalik ja mul on hea meel seda teha.
- Meetodid toimivad ja leiavad positiivset vastukaja. Interneti tööd võisid teha rohkemad ja rohkem süstematiseeritult, sest siis tekiks antud valdkonnas järjepidevus ning kvaliteetsus. Noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades toimib, kuid enamasti on vajalik vaid noorsootöötaja kohalolek, sest põhilised kogunemiskohad on kevadperioodil need, kus on midagi teha.
- Teenuse pakkumiseks teises piirkonnas on vaja teostada eeltööd ja veidi uuringut, et kuidas sealsed noored suhtuvad sellisesse teenusest, kuid leian, et alustada teenuse pakkumist on kõige lihtsam piirkonna noorsootöötajal, kuna ta teab osasid noori. Kui aga piirkonnas pole noortekeskust, siis ei ole erilist vahet, kes sellega alustab – eelneb sellele ikkagi pikk eeltöö.
- Minu töö on muutunud seoses sellega niivõrd, et ma ei pea kogu oma tööaega veetma noortekeskuse ruumides vaid ma võin teha seda tänavatel ja väljas, kui aga olen keskses ja ei ole parajasti noori, siis saab aeg suunata internetis tehtavale tööle.
- Leian, et piirkond, kus mina tegutsen on suure ja keskmise piiri pealne kaldudes keskmise poolt. Keskmise piirkonna eripära on see ,et paljud noored on teada ning paljud on ka külastanud noortekeskust, ehk kontakti loomine ei ole nii keeruline. Samas on ka noori, kes on noorsootöötaja jaoks anonüümsed, kellega pole olnud eelnevat kontakti ning see teeb selle töö omamoodi huvitavaks. Mobiilse noorsootöö alustamiseks on hea, kui tegija teab vähemalt osasid noori, kellega ta tänavatel kohtub, sest siis läheb protsess töö tegemiseks kiiremini ja lihtsamalt. Keskmise suurusega piirkonna eeliseks on see, et saab praktiliselt kõiki MoNo aspekte proovida.

- Algselt sain aru, et antud metoodika on nii alguses, et metoodikat saab ise valida vastavalt hetkeolukorrale, kuid arusaam osutus valeks (siiski tuleb välja on eesmärgiks kontakt iga hinna eest, isegi siis, kui sellel puudub ka selge siht).
- Ürituste korraldamine noorte kogunemiskohtades on väga tõhus. Samuti on kasulik ka töö Internetis – seal avavad noored ennast rohkem kui silmast-silma kohtumistel. Tänavatöö on kasulik eelkõige info jagamiseks (noorsootööd pakkuvate organisatsioonide tutvustamine jms).
- Järjepidevus on oluline. Seega, kui hakata teises piirkonnas teenust pakkuma, peaks seda tegema järjepidevalt. Ühest-kahest külastusest ei piisaks, et töö oleks efektiivne.
- Töö on muutunud mitmekesisemaks. Olen saanud kontakti erinevate noortega ja seetõttu on noortekeskuse poolt korraldatud üritustel rohkem uut seltskonda. Olen MoNo tööd rakendades saanud paljudele noortele tutvustada edasiõppimisvõimalusi, välismaal õppimise/töötamise võimalusi, vaba aja sisustamise erinevaid võimalusi jms. MoNo on olnud väga efektiivne töömeetod.
- suurim muutus seisneb selles, et liigun nüüd rohkem ja avatud silmadega tänaval. Ma suhtlesin varemgi noortega väljaspool noortekeskust, aga nüüd on vestlused kindlama suunitlusega.
- Kogunemiskohas saab noortega vestelda veidi vabamas ja piirideta miljöös.
- Tänaval on võib olla veidi lihtsam saada noorte ausat arvamust, sest puuduvad ruumi reeglid. Internet võimaldab korraga vaid ühe noorega suhelda, grupi vestlus on siiski vaid info jagamiseks.
- Teise piirkonda minemisel peab täpselt teadma vajadusi. Ei tunne hetkel ennast MoNo-s nii kindlana, et võiks end julgelt välja pakkuda

Lisa 4. 2011/2012 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst

Mobiilse noorsootöö meetodite kasutusele võtuga on nad märganud:

- noored tunnevad end julgemalt ja kindlamalt ning tulevad ise keskustesse oma muredest rääkima, ka väga isiklikest teemadest ja paluvad abi lahenduse otsimisel.
- Lisaks tavapärastele noorte kogunemiskohtadele on toimunud mobiilse noorsootöö meetmete kasutamine ka linnaliini bussides ning ööklubides, kus on märgatud alaealiste viibimist.
- noortekeskuse töö on muutunud nähtavamaks ja paranenud on võrgustikutöö. Elavnenud on noortega suhtlemine sotsiaalmeedias, mis omakorda tõstab noorte silmis usaldust noorsootöötajate vastu.
- Noortel on tekkinud tunne, et noorsootöötaja on nende jaoks olemas ning noortel on alati võimalik kohata tänaval tuttavat noorsootöötajat, kellega võib juttu ajada ja oma muresid kurta ning nõu küsida. Lisaks on noortel olemas noorsootöötaja, kellega interneti vahendusel suhelda ja seelses keskkonnas jagada oma muresid ning rõõme. Lisaks sellele on hakanud toimima võrgustik, mille raames teavad erinevad instantsid üksteisega rohkem koostööd.
- MoNo rakendamise kohta mittetraditsioonilistes kohtades joonistus selgelt välja seisukoht, et pole nn mittetraditsioonilisi kogunemiskohti. Kui noored kogunevad, siis on tegemist noorte kogunemiskohaga.
- noorsootöö on muutunud noortele kättesaadavamaks, uusi noori on lisandunud noortekeskuse töösse; külades, kus on piiratud transpordivõimalused, lähevad MoNo rakendajad ise kohale.
- Väikese elanike arvuga alevikus ja hajakülades toimib noorsootöö üksikinimeste initsiatiivil ja iga tegev inimene annab noorsootööle märgatava panuse. Tänu MoNo-le on mitmeski väikeses vallas sel aastal üks noorsootöötaja juures.
- Kuna noored on erinevad, siis on igasuguse noorsootöö, sh. MoNo eelduseks võimalikult erinevate huvigruppide eest seismine. Noore jaoks on oluline teada, et nende kodupiirkonnas on võimalik tegeleda erinevate huvialadega ja et piirkonnas elab noori mõistvaid täiskasvanuid, kes panevad tähele erinevaid olemasolevaid huvisid ja loovad uusi võimalusi oma huvialadega tegeleda. Piirkonnas on (vähemasti MoNo teostamise perioodil) juures üks inimene, kes jälgib noorte tegemisi ja nende erinevat loomust ning viib neid kokku neile sobivate huvialade ja ringidega.

Lisa 5. 2012/2013 aastal MoNo rakendajate arvamused mobiilsest noorsootööst

Mobiilse noorsootöö meetodite kasutusele võtuga on MoNo rakendajad märganud järgmist :

- Oleme saanud palju tagasisidet, mida võiksime pakkuda, mida edaspidi teha, kuhu tulevikus rohkem rõhku panna. Samas noortele on väga meeldinud, kui oleme oma tegevuste või töötubasid teinud nende kodukohas lähemal.
- Noortekeskusele on MoNo andnud võimalusi kaasamaks rohkem noori tegevustesse, noortekeskuse töösse ja leidmaks riskirühmas olevaid noori ning saada kontakt nendega ,et edaspidi neid suunata – abistada.
- Oleme saanud suhelda tänaval noortega, oleme saanud noortega kontakti ja oleme saanud tutvustada noortele meie noortekeskust ja kutsunud noori meie noortekeskusesse ja üritustele.
- On saadud noortega kontakti , kes muidu noortekeskusesse ei sattu. Lisaks on võimalik teha noorsootööd valla kaugemas piirkonnas, mille tulemusena saab noorsootöö viia noorteni, kuna noortel ei ole logistiliselt võimalik noortekeskusesse tulla.
- Olen viinud noorsootöö teenuse sinna, kus see seni on puudunud. Olen kaasanud noorsootöösse sellise sihtgrupi, kes on varem kõrvale jäänud (koolibuss viib koju, kodukohas noortekeskust pole, muu transport tasuline ja noor ei tule sellega igakord kodust kaugemale). Kuna töötan noortekeskuses 0,5 ja valla noorsootöötajana 0,5 ja teostan MoNo-t teises piirkonnas, siis on noortekeskus sageli suletud (ka muude kohustuste tõttu). See on viinud kohapealse noortekeskuse töö sihtgrupi ja külastuse alla.
- Alustasime juba eelmine aasta 2012, esimestena Mobiilse noortekeskusega, ehk bussiga sõitsime mööda valda ringi. Nüüd sellel aastal alustasime projekti Noortekeskus koolis, kust oleme saanud juba kontakti 177 noorega. Tõusnud on noortekeskuse külastatavus.
- Noortekeskuse poolt pakutavate tegevuste vastu tuntakse huvi keskusest kaugemal, noored sooviksid sagedamini kohtuda
- Parandanud koostööd piirkonna noortega tegelevate asutuste vahel, suurendanud teadmisi noorte tegevustest väljaspool ANK piirkonda.
- teostas in MoNo piirkonnas ESF fondi raames ja see läks positiivselt. Kindlasti jäi seda ajaliselt väheks. Väikse piirkonna puhul, kus kõik tunnevad kõiki on MoNo kui sellist raskem teostada. Noorsootöötajat nagunii enamusi noori teab.

- Teadlikumaks noorsootööst said vanemad inimesed (lapsevanemad), kes tegevusi vaatamas käisid ja uurisid, kes teevad ja mis toimub. Hea on ka see, et uues eelarves on eraldi mobiilse noorsootöö teostamiseks vahendid. Summad ei ole küll suured aga mõne noortetelgi väiksemates piirkondades saame tehtud.
- Mõned noored on leidnud tee noortekeskusesse. Väljasõite on rohkem, viidi läbi küsitlus noorsootegevuse kohta ja vastuseid võetakse arvesse ning tegutsetakse vastavalt nendele.
- Noored on rohkem aktiivsemad noortekeskuses käijad, kui teavad, et „monokas“ on lähedal. Noortekeskuse jaoks tähendab MoNo seda, et noorte kogunemiskohtades jagatud info noortekeskuse võimalustest, toob noortekeskusele klientuuri juurde.
- Noortekeskusel on tekkinud mitmeid vahendeid – väljasõit teise kogunemiskohta annab võimaluse neid laialdasemalt ja otstarbekamalt kasutada.
- On tekkinud suurem huvi ka kogukonna liikmete poolt keskuse tegevuste vastu.
- Noored on keskuses kohanenud, sihtgrupp on suurenenud, külastuste arv on suurenenud

SUMMARY

„Differences over the years in Mobile youth work in Estonia, on implementers opinions“.

The aim of my graduation paper is in first part research, what mobile youth-work is about, what is its conception in worldwide and how has it formulated in Estonia, based on specialized literature.

In second part of my graduation paper I am analyzing 1) the differences between mobile youth-work in huge, medium and small region and 2) give an overview of the most used methods in Mobile youth work.

For the results the author conducted a questionnaire among the participant for Mobile youth work training over three years – 2010/2011, 2011/2012 and 2012/2013.

The fundamental problems, on which this research focuses, are:

1. What are the differences for huge, medium and small region in Mobile youth-work on implementer's opinions?
2. What are the methods in Mobile youth work they use the most?

My study revealed that the use of Mobile youth-work methods based on the difference between huge and small region do not differ that much, and youth workers are using all the methods available in Mobile youth work

The study revealed also that method what is most used in Mobile youth work is street work, but closely followed by other methods.

And that in the near future, there should be an agreement what the Mobile youth-work is in Estonia. What are its difference's and benefits?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

TRIIN VALLSALU

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 11.04.1985)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ERINEVUSED EESTIS MoNo RAKENDAJATE
ARVAMUSTES ERINEVATE AASTATE LÕIKES,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Piret Eit,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **21.05.2013**